

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

*Το Αρχέγονο Άιδο Πολιτισμικό Μνημείο
των Λευκών Ορέων της Κρήτης,
από το Άχρονο Παρελθόν*

με σκοπό την παγκόσμια αναγνώριση της μοναδικότητας του είδους του

Ποιητική Προσέγγιση

που θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 08/08/2015 και ώρα 21:00 μμ
στο 27ο χλμ. Χανίων-Ομαλού πάνω στη Στράτα των Μουσούρων, Ταβέρνα "Κεφάλι"

Επιστημονική Προσέγγιση

που θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 09/08/2015 και ώρα 11:00 πμ
στην εταιρεία Κρητικών Σπουδών-Ίδρυμα Καψωμένου, στον Πύργο Αλικιανού Μουσούρων

Υπό την αιγίδα

Περιφέρεια Κρήτης

Φοιτητική
Ένωση
Κρητών
Αττικής

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΣΙΓΩΝΙΩΤΩΝ
ΑΤΤΙΚΗΣ
"Πάυλος Γύπαρης"

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΨΩΜΕΝΟΥ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

*Το Αρχαίο Αὐλο Πολιτισμικό Μνημείο
των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παρελθόν*

με σκοπό την παγκόσμια αναγνώριση της μοναδικότητας του είδους του

Σκοπός του Συνεδρίου είναι να αναδειχθούν

- α) η αρχαιότητα και μοναδικότητα των ήχων του ριζιτικού
- β) η θεματολογικά προϊστορική προέλευση των στοίχων του

Ο Πρόεδρος του Ομίλου για την UNESCO Πειραιώς και Νήσων
και Αντιπρόεδρος της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Ομίλων Συλλόγων Κέντρων
UNESCO (WFUCA), για την Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

Ο Διευθυντής Πολιτισμικών Άυλων μνημείων - Ριζιτικών
του Ομίλου για την UNESCO Πειραιώς και Νήσων

ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΜΟΥΖΟΥΡΑΚΗΣ

Υπεύθυνος διδασκαλίας Ριζιτικού,
Φοιτητική Ένωση Κρητών, Σύλλογος Ασιγωνιωτών Αττικής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεώργιος Ι. Χατζηδάκης
"Κρητική Μουσική, Ιστορία, Μουσικά Συστήματα, Τραγούδια και Χοροί" (1958).

Καβρουλάκης Νικόλαος,
"Γλώσσα, Ρυθμός και Ποίηση" (1981)
"Οι Ρίζες των Ριζιτικών Τραγουδιών" (1967)
"Η Στράτα των Μουσούρων" (1991)

Samuel Baud-Bovy
"Μουσική Καταγραφή στη Κρήτη" (1953-1954)

Ιδωμενέας Παπαγρηγοράκης
Ομιλητής στο "Β Διεθνές Κρητικολογικό Συνέδριο" (1966)

Ο Γεώργιος Ι. Χατζηδάκης το 1909, έγραψε άρθρο στην Κρητική Στοά,
το περιοδικό του Ιωάννη Μουρέλληου.

Ευτύχης Δ. Μουζουράκης
"Ρίζα, Ριζίτικο, Ριζίτης" (2004)

<https://musurus.wordpress.com>
www.rizitiko.org

ΟΡΙΣΜΟΣ ΡΙΖΙΤΙΚΟΥ

«Ύμνοι πατρογονικοί που κινούνται κάθετα από τα έσχατα βάθη του χρόνου σε μια περιορισμένη τοπική κοίτη. Μέσα στο απρόσιτο κάστρο των Λευκών Ορέων στις «ρίζες», εκεί που κρατήθηκαν αναλλοίωτες και ζωντανές όλες οι καταβολές της φυλής, το τραγούδι αυτό αιώνια εκφράζει διάτονα την ψυχική επαφή των ανθρώπων με τους προγόνους, το περιβάλλον και την ιστορία.»

Τα ριζίτικα τραγούδια αποτελούν ίσως μοναδικό φαινόμενο αυτοσυντήρησης αντοχής κι αντιστάσεως ενάντια στη φθορά και το ξεθώριασμα που επιφέρει ο χρόνος. Μπορεί να πει κανένας πως δεν είναι άσματα δημοτικά των δύσκολων καιρών, που πλαταίνουν οριζόντια στο χώρο εξαιτίας των συνθηκών και των εξαιρετικών γεγονότων. **Για το λόγο αυτό η μελέτη αυτή είναι ερμηνεία κι αποκάλυψη μιας βαθύτερης πίστης. (Καβρουλάκης Νικόλαος)**

Έχω ζήσει και βιώσει το περιβάλλον σε όλες τις χτυπητές λαϊκές εκδηλώσεις κι έχω νοιώσει, σ' όλη την έκταση, την κοινή κληρονομική αίσθηση μιας πανάρχαιας βοής. (Μουζουράκης Ευτύχης)

Τα περίφημα Κρητικά Ριζίτικα Τραγούδια είναι προνόμιο και ιδίωμα των κατοίκων της Δυτικής Κρήτης που διέμεναν στα Λευκά Όρη «στη Στράτα των Μουσούρων». Ονομάστηκαν έτσι, διότι επιχωριάζουν στις ρίζες, τας υπωρείας δηλαδή των Λευκών Ορέων. Οι ρίζες η πολιτιστική μας κληρονομιά είναι η πηγή της ζωής μας, όπως ακριβώς για ένα δέντρο είναι η θρεπτική πηγή του και η σύνδεσή του με τη Μητέρα Γη, έτσι και το «ριζίτικο» κουβαλάει την παράδοση, τα πιστεύω και τους θρύλους του ελληνικού τόπου, και γι αυτό και αποτελεί τη βάση του πολιτισμού μας. Τα «ριζίτικα» παραμένουν αναύλωτα από τα βάθη του χρόνου και τραγουδιούνται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, όπως τότε εις τα χωριά Ορθούνι, Σκαφιδάκια, Καρρές, Λάκκου, Μέσκλα, Ζούρβα, Θέρισσο, Κεραμειά της Κυδωνίας, Λειβαδά, Κουστογέρακο, Μονή, Αγ. Ειρήνη του Σελίνου και είτε γενικώς εις τας επαρχίας Κισάμου, Σελίνου, Αποκορώνου και Σφακίων.

(πηγή από το λόγο του Ιδομενέα Παπαγρηγοράκη, Β' Διεθνές Κρητικολογικό Συνέδριο 1966)

The renowned Cretan rizitiko songs are a privilege and virtue of the inhabitants of Western Crete who dwell in Leuka Ori in "the domain of Musurus" (Strata Musuron). The name derives from the Greek word "riza", which means roots. Our roots -our cultural heritage- are the basis of life (for a tree it is a source of nutrition, a direct and solid link to Mother Earth). As such the basis of our culture are the rizitiko songs which carry on our traditions, the beliefs and the legends of the Greek land. These songs are sung today as they were in ancient times, "from the depths of time", in the villages Orthouni, Skafidakia, Karanos, Lakko, Meshkla, Zourva, Therissos, Kerameia, Kydoneia, Leivada, Koustogerako, Moni, Agia Eirini, Selinos, and in the districts of Sfakia, Apokorona, Kissamos and Selino.

(Sources from the speech from Idomenas Papagrigorakis, 2nd International Cretan Congress 1966)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

18:00 Έναρξη, Χαιρετισμός από τους υποστηρικτές. Διάβασμα επιστολών και κατάθεση προτάσεων!

Ριζίτικο 1: ΚΟΡΑΣΙΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ, Παπαδογιάννης Στέλιος - Ριζίτικο του δρόμου

Χορός 1: Χανιώτικος Συρτός, από την Φοιτητική Ένωση Κρητών

Κείμενο 1: Αμαλία Καρμπαδάκη

Χορός 2: Μαλεβιζιώτης, από την Φοιτητική Ένωση Κρητών

Ριζίτικο 2: ΚΑΤΩ ΣΤΟ ΜΑΥΡΟ ΠΟΤΑΜΟ ΚΑΜΑΡΑ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ, Μουζουράκης Ευτύχης

Κείμενο 2: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ριζίτικο 3: ΚΟΣΜΕ ΧΡΥΣΣΕ ΚΟΣΜΕ ΑΡΓΥΡΕ, Μιγλάκης Μανώλης

Χορός 3: Ρόδον, από τον Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 3: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ριζίτικο 4: ΕΞΟΡΙΣΕ ΜΕ Η ΜΟΙΡΑ ΜΟΥ, Κλωθάκης Γιώργης

Χορός 4: Κισσαμίτικος, από τον Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 4: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ριζίτικο 5: ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΑ ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΩΜΕΝΗ, Μουζουράκης Ευτύχης

Χορός 5: Μυλοποταμίτικος, από την Φοιτητική Ένωση Κρητών

Κείμενο 5: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ριζίτικο 6: ΚΑΙ ΜΕ ΤΣ' ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΕΚΑΜΑ, Καρμπαδάκης Κυριάκος

Χορός 6: Σούστα, από τον Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 6: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ριζίτικο 7: ΣΑΝ ΔΡΟΣΙΝΙΑΣΟΥΝ ΤΑ ΛΑΓΚΑ, Παπαδογιάννης Στέλιος

Χορός 7: Πεντοζάλη, από τον Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 7: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ριζίτικο 8: Όλοι μαζί

ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ ΠΟΤΕ ΘΑ ΦΛΕΒΑΡΙΣΕΙ

Κλείσιμο Συνεδρίου: Χαιρετισμοί και Απονομή Επαίνων

Πίνακας του Ρουσσέτου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 1

ΚΟΡΑΣΙΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΚΟΡΑΣΙΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΕΦΑΙΝΕ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΕ
ΚΑΙ Ο ΣΥΡΙΓΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΣΟΥΡΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΧΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΑΛΟΥ
ΚΑΙ Ο ΑΗΔΟΝΙΣΜΟΣ ΤΣΙ ΛΥΓΕΡΗΣ ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ ΔΙΑΒΑΙΝΕΙ
ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ ΤΟ ΓΡΟΙΚΑ Π' ΑΝΑΜΕΣΑ ΠΕΛΑΓΟΥΣ
ΠΑΨΕΤΕ ΝΑΥΤΕΣ ΤΑ ΚΟΥΠΙΑ ΝΑΥΤΙΛΟΙ ΤΟ ΤΙΜΟΝΙ
ΝΑ ΑΚΟΥΣΟΥΜΕ ΤΗ ΛΥΓΕΡΗ ΗΝΤΑ ΣΚΟΠΟ ΤΟ ΛΕΙ
ΗΝΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΡΑΓΟΥΔΕΙ

Πίνακας του Ρουσσέτου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 2

ΚΑΤΩ ΣΤΟ ΜΑΥΡΟ ΠΟΤΑΜΟ

ΚΑΤΩ ΣΤΟ ΜΑΥΡΟ ΠΟΤΑΜΟ ΚΑΜΑΡΑ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ
ΚΑΜΑΡΑ ΘΕΝΑ ΝΑ ΚΤΙΣΟΥΝΕ ΜΗ ΠΝΙΓΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΔΙΑΒΑΤΕΣ
ΚΙ ΕΝΑ ΠΟΥΛΑΚΙ ΚΕΛΗΔΕΙ ΦΩΝΙΑΖΕΙ ΔΕΝ ΣΩΠΑΙΝΕΙ
ΕΠΑ ΚΑΜΑΡΑ ΜΗ ΣΤΑΘΕΙ ΚΑΜΑΡΑ ΜΗ ΣΤΕΡΙΩΣΕΙ
ΟΞΩ ΝΑ ΚΤΙΣΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΣΤΟ ΠΟΔΑ ΤΗΣ ΚΑΜΑΡΑΣ
ΜΗΤΕ ΣΤΡΑΒΟ ΜΗΤΕ ΚΟΥΤΣΟ ΜΗΤΕ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΛΑΤΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Πίνακας του Ρουσσέου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 3 ΚΟΣΜΕ ΧΡΥΣΕ ΚΟΣΜΕ ΑΡΓΥΡΕ

ΚΟΣΜΕ ΧΡΥΣΕ ΚΟΣΜΕ ΑΡΓΥΡΕ ΚΟΣΜΕ ΜΑΛΑΜΑΤΕΝΙΕ
ΚΟΣΜΕ ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΣΕ ΧΑΡΗΚΕ ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΣΕ ΚΕΡΔΙΣΕΙ
[ΠΛΑΝΕ ΚΟΣΜΕ]
ΜΑ ΓΩ ΜΕ ΠΟΥ ΣΕ ΧΑΡΗΚΑ ΚΑΙ ΕΓΩ ΘΑ ΣΕ ΚΕΡΔΙΣΩ ΨΕΥΤΗ ΚΟΣΜΕ
ΠΕΖΟΣ ΠΕΡΠΑΤΟΥ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΣΤΣΙ ΚΑΜΠΟΥΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ
ΔΙΟΜΑΤΑΡΗΣ

Πίνακας του Ρουσσέτου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 4

ΕΞΟΡΙΣΕ ΜΕ Η ΜΟΙΡΑ ΜΟΥ

ΕΞΟΡΙΣΕ ΜΕ Η ΜΟΙΡΑ ΜΟΥ ΣΕ ΔΑΣΗ ΔΑΣΩΜΕΝΑ
ΚΑΤΩ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΤΟΝ ΟΡΙΟ ΚΑΛΑΜΙΩΝΑ
ΕΚΕΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΝΕ ΤΑ ΘΕΡΙΑ ΚΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΑ
ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΡΚΟΥΔΙΑ ΜΑΛΛΙΑΡΑ ΤΑ ΦΙΔΙΑ ΦΩΛΕΜΕΝΑ.
ΚΙ ΕΙΔΑ ΕΝΑ ΜΑΥΡΟ ΚΙ ΑΣΚΗΜΟ ΠΟΛΛΑ ΞΑΓΡΙΓΕΜΕΝΟ
ΚΙ ΕΙΧΕ ΤΣΙ ΚΕΦΑΛΕΣ ΔΙΠΛΕΣ ΤΑ ΜΑΘΙΑ ΔΥΟ ΖΕΥΓΑΡΙΑ
ΤΑ ΔΟΝΤΙΑ ΠΥΚΝΩΦΥΤΕΥΤΑ ΤΣΙ ΟΥΡΕΣ ΔΕΜΑΤΙΑΣΜΕΝΕΣ
ΚΑΙ ΕΦΩΝΙΑΖΕ ΚΙ ΕΣΦΥΡΙΖΕ

Πίνακας του Ρουσσέτου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 5

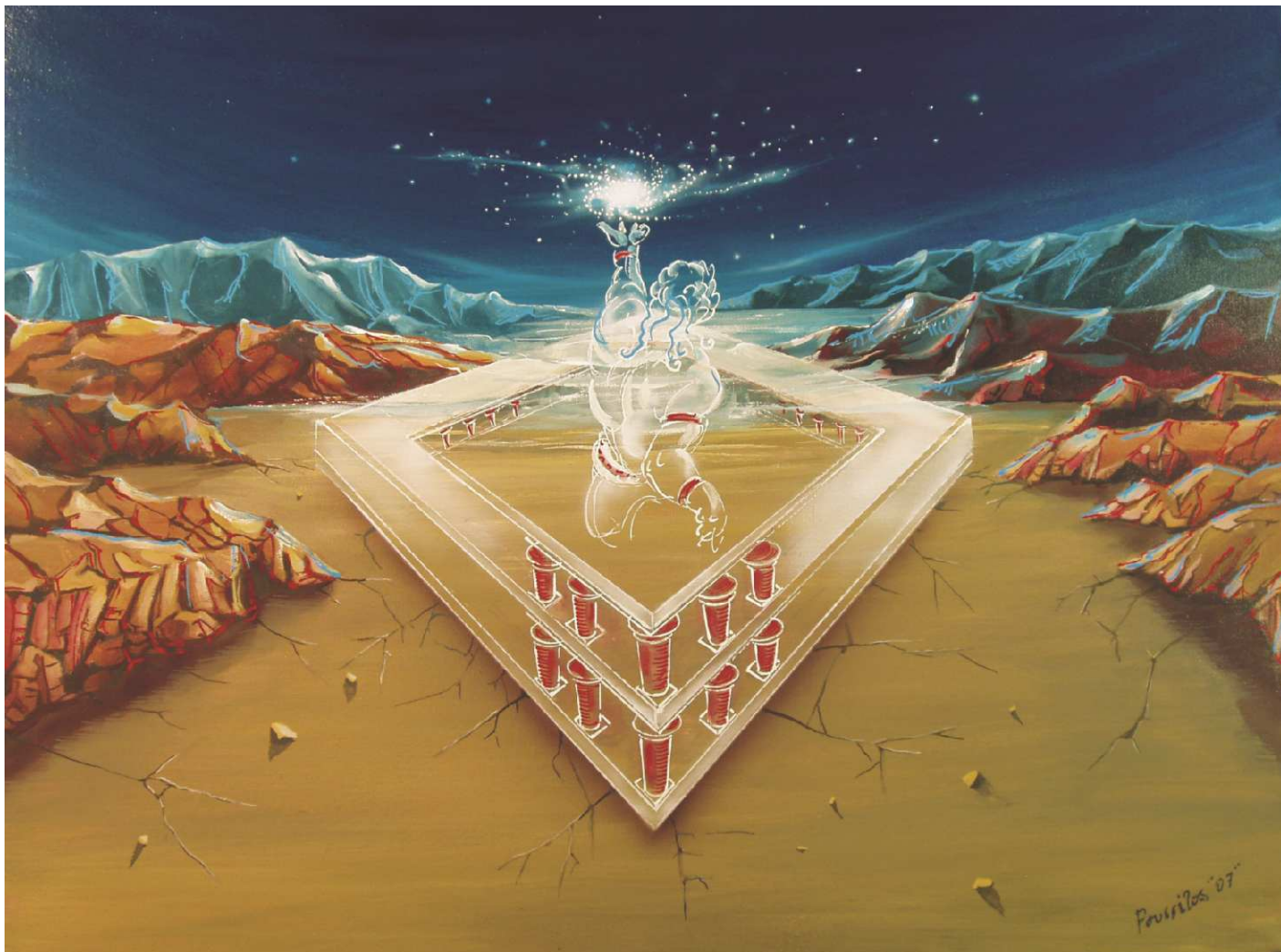
ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΑ ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΩΜΕΝΗ

ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΑ ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΩΜΕΝΗ
ΣΕΡΝΕΙ Ο ΤΑΡΤΑΡΟΣ ΕΝΝΙΑ ΑΔΕΡΦΟΥΣ ΔΕΜΕΝΟΥΣ
ΚΑΙ ΕΧΕΙ ΑΛΛΟΥΣ ΕΝΝΙΑ ΣΤΗ ΑΛΥΣΟ ΠΛΕΜΕΝΟΥΣ
ΚΙ Η ΜΑΝΟΥΛΑ ΤΟΥΣ ΤΣΑΓΚΟΥΡΝΟΜΑΔΙΣΜΕΝΗ
ΣΚΥΛΕ ΤΑΡΤΑΡΕ ΧΑΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΟΥ
ΣΥΡΕ ΚΙ ΑΦΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΣΙ ΕΝΝΙΑ ΤΟΝ ΕΝΑ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίθιο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

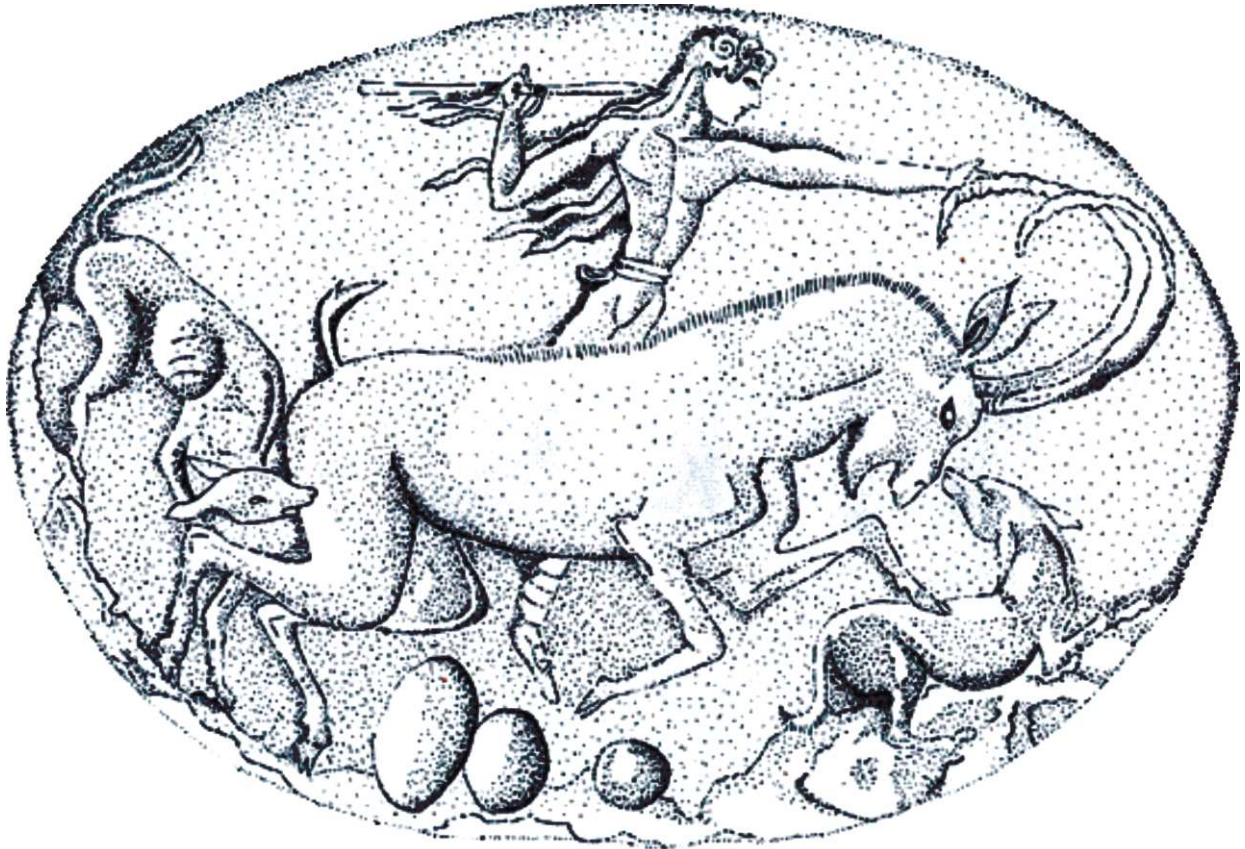

Πίνακας του Ρουσσέτου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 6

ΚΑΙ ΜΕ ΤΣΙ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΕΚΑΜΑ

ΚΑΙ ΜΕ ΤΣΙ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΕΚΑΜΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥΣ
ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΑΣΤΡΑΤΗΓΟ ΕΙΧΑ ΦΙΛΙΑ ΜΕΓΑΛΗ
ΚΑΙ ΧΑΡΙΣΕ ΜΟΥ Ο ΑΣΤΡΑΤΗΓΟΣ
ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΔΩΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ

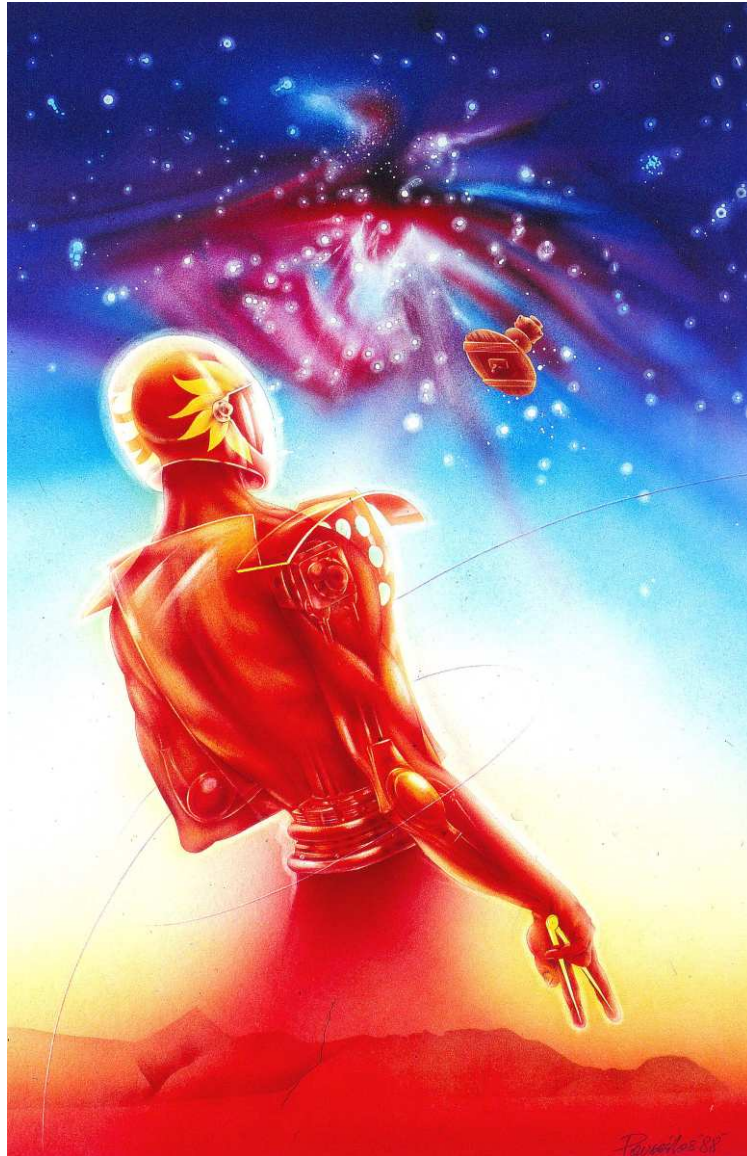
Σφραγιδόλιθος του 1700 π.Χ. από το Παλαίκαстро Σητείας

Alexander MacGillivray, *The British School of Archaeology, Athens, Palaikastro Excavations*

Ριζίτικο 7

ΣΑΝ ΔΡΟΣΙΝΙΑΣΟΥΝ ΤΑ ΛΑΓΚΑ

ΣΑΝ ΔΡΟΣΙΝΙΑΣΟΥΝ ΤΑ ΛΑΓΚΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΨΕΙ Ο ΗΛΙΟΣ
ΒΟΣΚΕΣΤΕ ΑΓΡΙΜΙΑ ΒΟΣΚΕΣΤΕ ΛΑΓΟΙ ΔΡΟΣΟΛΟΓΑΣΤΕ
ΜΑ ΑΠΟΘΑΝΕΝ Ο ΚΥΝΗΓΟΣ ΑΠΟΥ ΣΑΣ ΕΚΚΥΝΗΓΑ
ΚΙ ΑΦΗΚΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΕΙΣ ΤΣΙ ΑΛΛΟΥΣ ΚΥΝΗΓΑΡΟΥΣ
ΠΑΙΔΙΑ ΚΙ ΑΝ ΠΑΤΕ ΣΕ ΛΑΓΟ Η ΣΕ ΑΓΡΙΜΙΟΥ ΚΥΝΗΓΙ
ΠΕΡΑΣΕΤΕ ΑΠ' ΤΟ ΜΝΗΜΑ ΜΟΥ ΔΙΠΛΟΣΦΥΡΙΞΕΤΕ ΜΟΥ
ΚΑΙ ΕΧΩ ΡΑΒΔΙ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΓΟ ΔΟΞΑΡΙ ΓΙΑ Τ' ΑΓΡΙΜΙ
ΚΙ ΕΧΩ ΚΑΙ ΣΚΥΛΕΣ ΟΜΟΡΦΕΣ ΝΑ ΒΛΕΠΟΥΝΕ ΤΣΙ ΠΟΡΟΥΣ
Η ΓΑΛΑΝΗ ΤΟΝΕ ΠΕΤΑ ΚΙ Η ΜΑΥΡΗ ΤΟΝΕ ΠΙΑΝΕΙ
ΚΙ Η ΚΟΥΜΑΡΙΑ ΣΤΑ ΝΤΟΔΙΑ ΤΣΙ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ ΤΟΝΕ ΠΑΕΙ

Πίνακας του Ρουσσέτου Παναγιωτάκη

Ριζίτικο 8

ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ

ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ ΠΟΤΕ ΘΑ ΦΛΕΒΑΡΙΣΕΙ
ΝΑ ΠΑΡΩ ΤΟ ΚΟΝΤΑΡΙ ΜΟΥ ΝΑ ΖΩΣΩ ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΜΟΥ
ΝΑ ΚΑΤΕΒΩ ΣΤΟΝ ΟΜΑΛΟ ΤΗ ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ
ΝΑ ΚΑΜΩ ΜΑΝΕΣ ΔΙΧΩΣ ΓΙΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΔΙΧΩΣ ΑΝΤΡΕΣ
ΝΑ ΚΑΜΩ ΚΑΙ ΜΩΡΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΚΛΑΙΝ ΔΙΧΩΣ ΜΑΝΑΔΕΣ
ΝΑ ΚΛΑΙΝ ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΓΙΑ ΝΕΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΓΗ ΓΙΑ ΓΑΛΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΞΗΜΕΡΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΥΚΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΝΑ
ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ

Ριζίτικο 1

ΚΟΡΑΣΙΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΕΦΑΙΝΕ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΕ
ΚΑΙ Ο ΣΥΡΙΓΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΣΟΥΡΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΧΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΑΛΟΥ
ΚΑΙ Ο ΑΗΔΟΝΙΣΜΟΣ ΤΣΙ ΛΥΓΕΡΗΣ ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ ΔΙΑΒΑΙΝΕΙ
ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ ΤΟ ΓΡΟΙΚΑ Π' ΑΝΑΜΕΣΑ ΠΕΛΑΓΟΥΣ
ΠΑΨΕΤΕ ΝΑΥΤΕΣ ΤΑ ΚΟΥΠΙΑ ΝΑΥΤΙΛΟΙ ΤΟ ΤΙΜΟΝΙ
ΝΑ ΑΚΟΥΣΟΥΜΕ ΤΗ ΛΥΓΕΡΗ ΗΝΤΑ ΣΚΟΠΟ ΤΟ ΛΕΕΙ
ΗΝΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΡΑΓΟΥΔΕΙ

Ριζίτικο 1: Παπαδογιάννης Στέλιος - Ριζίτικο του δρόμου

Χορός 1: Χανιώτικος Συρτός, Φοιτητική Ένωση Κρητών

Κείμενο 1: Αμαλία Καρμπαδάκη

Στο συνέδριο αυτό θα παρουσιάσουμε το Ριζίτικο ως το Αρχέγονο Άυλο Πολιτισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης από το άχρονο παρελθόν και την μοναδικότητα του είδους του. Μέσα από τους ξεχωριστούς ήχους θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε το Ριζίτικο ως ιδιαίτερο μέσο εσωτερικής έκφρασης και επικοινωνίας. Σας μεταφέρουμε τις ευχαριστίες των Χανιωτών Ριζιτών σε όλους σας για την υποστήριξη της προσπάθειας αυτής για την Διεθνή προβολή του Ριζιτικού. Επίσης ευχαριστούμε ιδιαίτερα για την διοργάνωση, την UNESCO Πειραιώς και Νησών και τον πρόεδρο της κ. Ιωάννη Μαρωνίτη, το Παγκόσμιο Συμβούλιο Κρητών και τον Πρόεδρο του Βεληθασάκη Μανώλη, τον οργανισμό με έδρα την Νέα Υόρκη Πολιτισμική Κρήτη, την Εταιρεία Κρητικών Σπουδών-Ίδρυμα Καψωμένου, την Φοιτητική Ένωση Κρητών, τον Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής, τους Σταυραετούς Χανίων, και όλους όσους έχουν συντελέσει και βοηθήσει με τον τρόπο τους για να αναδειχθούν α) η αρχαιότητα και μοναδικότητα των ήχων του ριζιτικού, και β) η θεματολογικά προιστορική προέλευση των στοίχων του

Σε αυτό το σημείο θέλω εκ μέρους του Ευτύχη Μουζουράκη να πω ότι στην οδο για να προσεγγίσει το Ριζίτικο απο αυτήν την οπτική γωνία τον μύησε σαν καλός δάσκαλος ο Καβρουλιάκης Νίκος. Ήταν φιλόλογος και ηλκειάρχης στο Μαρούσι στην Αθήνα επι πολλά χρόνια.

Ο Ερατοσθένης Καψωμένος επίσης είναι ένα καλό παραδειγμα για τον Ευτύχη, και ένας καλός δάσκαλος ήθους και γνώσης. Επίσης ευχαριστεί τον Μιχελάκη Γιώργη, και Σταυρουλιάκη Γιώργη για την πολυετή συνεργασία σε θέματα του Ριζιτικού.

Αγαπητοί μας φίλοι,

Ήρθαμε εδώ να μοιραστούμε μαζί σας την πανάρχαια βοή του Ριζιτικού που αναβλύζει απο μέσα μας. Αυτή λοιπόν η κοινή ψυχική διάχυση κι επιβολή μας φωτίζουν για να διακρίνωμαι πως πέρα από τις επίσημες και αυστηρές αναγραφές της ιστορίας υπάρχει κάτι πιο γνήσιο κι αληθινό, που αναπλήνεται ζωντανό στις καρδιές των ανθρώπων και διαιώνίζεται φανερώνοντας τις χαρακτηριστικότερες ενδείξεις της ψυχικής μας ζωής. Στην προσπάθεια λοιπόν αυτή, κύριος στόχος μας είναι να αποδείξουμε ότι τα τραγούδια αυτά δεν είναι τίποτ'άλλο παρά απηχήματα πανάρχαια, που έφτασαν ως τις ημέρες μας χωρίς να χάσουν το χαρακτήρα και την εσωτερική τους υπόσταση.

Η προφορική παράδοση εμπεριέχει τις βασικές πολιτισμικές μας αξίες. Το Ριζίτικο έχει συμβάλει σε αυτό. Κατα το παρελθόν ήταν δουλειά των αοιδών να μεταφέρουν τους ύμνους με τους ήχους τους τις εποχές εκείνες που δεν υπήρχε γραφή. Οι αοιδοί ήταν αξιοσέβαστα πρόσωπα είχαν θεϊκή έμπνευση και ειδικές ικανότητες αποστήθισης. Η μουσική είναι η ανώτερη γλώσσα του ανθρώπου και επιδρούσε πάντοτε στην ψυχή των πολιτών έντονα θετικά ή αρνητικά. Όλοι οι αγώνες των λαών συνδέθηκαν με τη μουσική εκείνη που οιστρηματούσε και ενέπνεε τις ατέλειωτες γραμμές των αγωνιστών, που θυσιάστηκαν για την ελευθερία και τα ανώτατα ιδανικά. Αντίθετα, υπάρχει και η μουσική εκείνη που οδηγεί στην ηθική αποχαύνωση και τη διαφθορά. Οι ήχοι της ναρκώνουν την ψυχή, αφανίζουν την ανθρωπιά, ποδοπατούν την αξιοπρέπεια και μεταβάλλουν τους ταλαίπωρους θνητούς σε βδελυρές οντότητες της Κίρκης. Αυτή ακριβώς τη θετική και αρνητική πλευρά της αρμονίας και της μελωδίας αναπτύσσει στο Γ' βιβλίο της "Πολιτείας" ο Πλάτωνας. Διακρίνει ποια ποδικά συστήματα και ποιές αρμονίες συντείνουν στη βελτίωση του πολίτη και ποιες στην κατάπτωση και τη διαφθορά. Το Ριζίτικο συμβάλει σε αυτή τη κατεύθυνση και διαμορφώνει χαρακτήρες επι πάρα πολλά χρόνια.

Διακρίνουμε δύο ορισμούς για το Ριζίτικο: Για τους μετέχοντες, και για τον παρατηρητή
—Ορισμός Ριζίτικου, για τους ενεργητικά μετέχοντες στην συμμετοχική και διαδραστική διαδικασία. Μιλάμε για τους ανθρώπους που ο τρόπος ζωής τους είναι άρρηκτα δεμένος με το Ριζίτικο.....

Ύμνοι πατρογονικοί που κινούνται κάθετα από τα έσχατα βάθη του χρόνου σε μια περιορισμένη τοπική κοίτη. Μέσα στο απρόσιτο κάστρο των Λευκών Ορέων στις «ρίζες», εκεί που κρατήθηκαν αναηλιοίωτες και ζωντανές όλες οι καταβολές της φυλής, το τραγούδι αυτό αιώνια εκφράζει διάτονα την ψυχική επαφή των ανθρώπων με τους προγόνους, το περιβάλλον και την ιστορία.

Τα ριζίτικα τραγούδια αποτελούν ίσως μοναδικό φαινόμενο αυτοσυντήρησης αντοχής κι αντιστάσεως ενάντια στη φθορά και το ξεθώριασμα που επιφέρει ο χρόνος. Μπορεί να πει κανένας πως δεν είναι άσματα δημοτικά των δύσκολων καιρών, που πλαταίνουν οριζόντια στο χώρο εξαιτίας των συνθηκών και των εξαιρετικών γεγονότων. Για το λόγο αυτό η μελέτη αυτή είναι ερμηνεία κι αποκάλυψη μίας βαθύτερης πίστης. Έχω ζήσει (λέει ο Ευτύχης Μουζουράκης) και βιώσει το περιβάλλον σε όλες τις χτυπητές λαϊκές εκδηλώσεις κι έχω νοιώσει, σ' όλη την έκταση, την κοινή κληρονομική αίσθηση μιας πανάρχαιας βοής.

Σήμερα υπάρχουν εκείνοι που συντηρούν το ριζίτικο χωρίς απαραίτητα να υπάρχει οργανική επαφή στο σύνολο τους με την ουσία. Ας ελπίσουμε πως στο μέλλον θα βρεθούν και άλλοι άξιοι ν' αποδείξουν διεξοδικότερα και πληρέστερα τις βαθύτερες έννοιες της πανάρχαιας αυτής βαριάς κληρονομιάς.

Περιγραφικός ορισμός: Είναι για τον παρατηρητή έχει δε γεωγραφικό στίγμα περιγράφει τις περιοχές που λένε τα Ριζίτικα. Τα περίφημα Κρητικά Ριζίτικα τραγούδια είναι προνόμιο και ιδίωμα των κατοίκων της Δυτικής Κρήτης, λέγονται δε έτσι διότι επιχωριάζουν στις ρίζες, τις υπωρείας δηλαδή των Λευκών Ορέων και συγκεκριμένως εις τα Χωριά, Ορθούνι, Σκαφιδάκια, Καρρές, Λάκκους, Μεσκληά, Ζούρβα, Θέρισσο, Κεραμειά της Κυδωνίας, Λειβαδά, Κουστογέρακο, Μονή, Αγ. Ειρήνη του Σελίνου και είτε γενικώς εις τις επαρχίας Κισάμου, Σελίνου, Αποκορώνου και Σφακίων. (Β' Διεθνές Κρητιολογικό Συνέδριο 1966 ομηλιτής Ιδομενέας Παπαγρηγοράκης)

Η Χναράκη Μαρία από το πανεπιστήμιο του Ντρεξελ στη Φιλαδέλφια των U.S.A έχει κάνει μελέτη και πολλοί μαθητές της έκαναν διατριβή και πάνω στο Ριζίτικο. Το Ριζίτικο δεν είναι θέαμα όπως μας λέει η ίδια το 2007 που συμμετείχε στη μουσταγωγική συνάντηση των ριζιτών. Μετά από το χορό θα ακουστεί το Ριζίτικο. ΚΑΤΩ ΣΤΟ ΜΑΥΡΟ ΠΟΤΑΜΟ ΚΑΜΑΡΑ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ

Η κεντρική ιδέα της ιστορίας που διαπραγματεύεται εστιάζει στη θεμελίωση ενός γεφυριού με ανθρωποθυσία. Η θυσία της γυναίκας του Ριζίτικου είναι άραγε μια παραλληλαγή της Ιφιγένειας.

Ριζίτικο 2

ΚΑΤΩ ΣΤΟ ΜΑΥΡΟ ΠΟΤΑΜΟ ΚΑΜΑΡΑ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΥΝ
ΚΑΜΑΡΑ ΘΕΝΑ ΝΑ ΚΤΙΣΟΥΝΕ ΜΗ ΠΝΙΓΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΔΙΑΒΑΤΕΣ
ΚΙ ΕΝΑ ΠΟΥΛΑΚΙ ΚΕΛΛΗΔΕΙ ΦΩΝΙΑΖΕΙ ΔΕΝ ΣΩΠΑΙΝΕΙ
ΕΠΑ ΚΑΜΑΡΑ ΜΗ ΣΤΑΘΕΙ ΚΑΜΑΡΑ ΜΗ ΣΤΕΡΙΩΣΕΙ
ΟΞΩ ΝΑ ΚΤΙΣΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΣΤΟ ΠΟΔΑ ΤΗΣ ΚΑΜΑΡΑΣ
ΜΗΤΕ ΣΤΡΑΒΟ ΜΗΤΕ ΚΟΥΤΣΟ ΜΗΤΕ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΛΑΤΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΑ ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Αφου του ανθρώπου η ζωή κρέμεται στο μεταξύ πάντα σε όμορφες στιγμές πρέπει να την εντάξει
Στο Γκίγκιλο θα ν ανεβώ στων αγριμιών τσι τόπους για να μη νιώθω μοναξιά ανάμεσα στσι ανθρώπους

Χορός 2: Μαλεβιζιώτης, Φοιτητική Ένωση Κρητών

Ριζίτικο 2: Μουζουράκης Ευτύχης "ΚΑΤΩ ΣΤΟ ΜΑΥΡΟ ΠΟΤΑΜΟ"

Κείμενο 2: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ανάγνωση από εκφωνητή: άλληλο ριζίτικο με γέφυρες είναι το παρακάτω

ΣΕ ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΠΟΤΑΜΟ ΜΕ ΕΚΑΤΟ ΔΥΟ ΓΕΦΥΡΙΑ

Ο ΝΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΚΑΘΕΤΑΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΝΟΥ ΤΟΥ ΛΕΕΙ

ΝΑ' ΜΟΥΝΕ ΨΑΡΙ ΓΡΗΓΟΡΟ ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΟ ΝΑ ΠΕΣΩ

ΝΑ ΒΓΩ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΤΟΝ ΕΥΞΕΙΝΟ ΤΟ ΠΟΝΤΟ

Η ΘΥΣΙΑ ΣΤΟ ΡΙΖΙΤΙΚΟ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΔΡΩΜΕΝΟ

© ρ. Μαρία Χναράκη

Εθνομουσικολόγος, Λαογράφος & Πολιτισμικός Ανθρωπολόγος (Μ.Α., Ph.D.)

Εντεταλμένη Αντιπρόσωπος του Παγκοσμίου Συμβουλίου Κρητών

Κεντρομόλο δύναμη της παρούσας έκθεσης αποτελεί το ριζίτικο τραγούδι με θέμα "τη γυναίκα του Πρωτομάστορα" και την καμάρα που θεμελιώνεται "κάτω στο μαύρο ποταμό". Η κεντρική ιδέα της ιστορίας που διαπραγματεύεται βασίζεται στο πανελλήνια γνωστό δημοτικό τραγούδι "Του γεφυριού της Άρτας" που εστιάζει στη θεμελίωση ενός γεφυριού με ανθρωποθυσία. Ανήκει στον "ακριτικό κύκλο", μια σειρά από επικά τραγούδια που εμφανίστηκαν γύρω στον 9ο αιώνα.

Σύμφωνα με το θρύλο, που στον ελληνικό χώρο είναι γραμμένος σε ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο, πολυάριθμοι χτίστες, μαθητές και μάστοροι --υπό τον αρχιμάστορα--, προσπαθούν να κατασκευάσουν μια γέφυρα, της οποίας τα θεμέλια κάθε πρωί βρίσκονται κατεστραμμένα. Ένα πουλί με ανθρώπινη φωνή γνωστοποιεί πως, για να στεριώσει το οικοδόμημα, απαιτείται η θυσία της γυναίκας του Πρωτομάστορα, γεγονός που πραγματοποιείται έπειτα από κατάρες που καταλήγουν σε ευχές. Ο όρος "γεφύρι της Άρτας", εξάλληλο, αποτελεί σύγχρονη ιδιωματική έκφραση για έργα τα οποία χρειάζονται συλλογικό κόπο αλλά αργούν να ολοκληρωθούν. Λέμε, για παράδειγμα, "σαν της Άρτας το γιοφύρι", "ούτε της Άρτας το γιοφύρι να 'ταν", "σε σύγχρονο γιοφύρι της Άρτας εξελίσσεται" κ.λπ.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι τα πέτρινα γεφύρια αποτελούν μοναδικά δείγματα λαϊκής αρχιτεκτονικής. Οι μάστορες-δημιουργοί αξιοποιούσαν τους φυσικούς νόμους και συναρμοολογούσαν μικρές αλλά γερές πέτρες, με μια ειδική τεχνική, για να δώσουν στο γεφύρι το κατάλληλο τοξοειδές σχήμα, μέσα στο κατακόρυφο επίπεδο, έτσι ώστε να

αποφευχθεί η ανάπτυξη εφελκυστικών δυνάμεων και να μην ολισθαίνουν οι πέτρες.

Αυτός ο κατασκευαστικός περιορισμός δεν οδήγησε σε πτώχευση την αισθητική των γεφυριών. Αντίθετα, η έντονη ποικιλομορφία στην αρχιτεκτονική σύνθεσή τους παραπέμπει στο μεράκι του μάστορα-κατασκευαστή κι ενισχύει τη συναισθηματική γλώσσα τους ως περίτεχνα μνημεία της ανάγκης επικοινωνίας των ανθρώπων στους αιώνες που πέρασαν.

Για την κατανόηση της παραπάνω "ιστορίας" απαραίτητο είναι να εξετάσουμε συγκριτικά: α) τη σύγκρουση των ρόλων, β) την ενσωμάτωση του λαϊκού μύθου αλλά και της αρχαίας, ευριπιδικής τραγωδίας καθώς και γ) τις διαχρονικές, καιρίες, "γεφυρωτικές" της διαστάσεις. Είναι η έμφαση, τελικά, στον τραγικό, νιτσεικό υπερήρωα, στη χριστιανική αυτοθυσία ή στη θηλυκή ηρωίδα; Είναι μια παραλληλία της Ιφιγένειας, της Ελλιάδας, ή του "άνθρωσκοντος" όντος;

As προσέξουμε, για μια στιγμή, τα εξής: Η θηλυκή, αφηρημένη έννοια της "θυσίας", γίνεται αρσενικό ουσιαστικό στον "Πρωτομάστορα", για να επιστρέψει πάλι στη θηλυκή, συγκεκριμένη, πλέον, "γυναίκα-Ιφιγένεια" και το ουδέτερο "γεφύρι". Το βάρος, έτσι, μετατοπίζεται, από την αρχαία σκέψη και την κόρη που θυσιάζεται, στο λαό που προσφέρει τη σύζυγο προς χάριν του "γεφυριού του", σε μια θυσία που αποκτά χριστιανικές προεκτάσεις ή όπου το εξιλαστήριο θύμα είναι ο Έλληνας για την Ελλάδα, και, τέλος, στην Ιφιγένεια-νεαρή κόρη, την ίδια τη ζωή, δηλαδή, που απαιτεί διαρκώς προσαρμογές και θυσίες. Με άλλα λόγια, ο γόνος γίνεται σύζυγος, σταύρωση, έθνος και, τελικά, πανανθρώπινος στόχος. Σε όλες τις περιπτώσεις, κεντρικό προβληματισμό αποτελεί η σχέση μεταξύ θεών κι ανθρώπων κατά την κρίσιμη στιγμή μιας μεγάλης και σχεδόν απίθανης απόφασης, όπως κι η θυσία για έναν "ανώτερο" πολιτικό-κοινωνικό σκοπό που έρχεται σε σύγκρουση με την οικογενειακή σφαίρα των ηρώων (πατέρα-κόρης, άντρα-γυναίκας, παιδιών-αδελφών, συν-τρόφων).

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε όλα τα έργα απουσιάζουν τελείως ακριβή χρονικά και τοπικά σύνορα κι ότι αυτό που χτίζεται είναι ένα γεφύρι (--κι όχι ένα μοναστήρι ή ένα κάστρο). Η δημιουργία ενός οικοδομήματος-κόσμου από το σώμα μιας γυναίκας δρα μεσολαβητικά. Κι η γεφύρωση αυτή γίνεται συνήθως με το γάμο, τη στιγμή, δηλαδή, που η γυναίκα "εντοιχίζεται" στη συζυγική ζωή. Αν σκεφτούμε, επιπλέον, και τον "εντοιχισμό" της εγκύου, τότε η εξεταζόμενη "θυσία" εικονογραφεί πώς η μητέρα-φύση προσφέρει το σώμα της για περαιτέρω δημιουργία με όποιο τίμημα.

Η γυναίκα, ακόμη και σήμερα, θυσιάζει την "ευθυγισία" της και "παγιδεύεται" στο γάμο στην προσπάθειά της να ισορροπήσει καριέρα κι οικογένεια λόγω της ελαστικότητας και προσαρμοστικότητάς της. Όπως το γεφύρι είναι ουδέτερου γένους και δεν ανήκει σε καμιά από τις δύο όχθες που ενώνει, έτσι κι η γυναίκα δημιουργεί ζωή από το σώμα της γεφυρώνοντας το παρελθόν με το μέλλον, αποτελώντας σύμβολο της ανθρώπινης μάχης για επιβίωση. Είναι το "θεμέλιο" της ίδιας της κοινωνίας η Ελληνίδα γυναίκα-μάννα Παναγιά η σύζυγος-κόρη που θα δαμάσει τον άνδρα-ποταμό και θα επιφέρει τιμή στον "οίκο".

Συνεπώς, η ιστορία που εξετάζουμε δείχνει την ελαστικότητα της παράδοσης αφού επαναεμφανίζεται από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Είναι διαχρονική, αφού το μοτίβο της θυσίας είναι απαραίτητο ως μυθοϊστορία και για το "χτίσιμο" εθνικής ιδεολογίας-προπαγάνδας. Μπορεί ο μάντης να γίνεται πουλί αλλά το μήνυμα υπάρχει για να θυμίζει πως "το πεπρωμένο φυγείν αδύνατον".

Η μεγάλη της διαφορά από όλες τις εκδοχές που συναντάμε σε άλλες χώρες (-- όπως η Αλβανία, η Τουρκία, η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Βοσνία, η Σερβία, η Ουγγαρία, κάποιες Ευρωπαϊκές χώρες, ο Καύκασος και η Ινδία) είναι ότι στην Ελλάδα οι μύθοι και τραγουδιούνται αλλά και χορεύονται. Για αυτό, διαχρονικό, ενωτικό γεφύρι μεταξύ όλων των έργων είναι η ύπαρξη μιας ολόκληρης τελετουργίας κι όχι μόνο ενός ποιητικού κειμένου, κάτι που διευκολύνει και τη μετενσάρκωσή τους σε τραγωδία κλασική, "λαϊκή", "λόγια" και χορευτική με στόχο απώτερο την "κάθαρση".

Για παράδειγμα, ο συρτός χορός στα τρία Καμάρα (ή Καμαραχτή στη Σκιάθο, στην Εύβοια, στο Κουσάντασι και στη Σάμο σε ρυθμό δίσσημο χορεύεται με το τραγούδι "Του γεφυριού της Άρτας" το Πάσχα, τη δεύτερη μέρα της Λαμπρής και του Αγίου Γεωργίου. Στο χορό μετέχει όλο το χωριό σε ένα μεγάλο κύκλο. Ο κορυφαίος του χορού τραγουδάει μια στροφή του τραγουδιού που ο χορός επαναλαμβάνει και με τσάκισμα (συνήθως δίστιχο επαινετικό της αγάπης. Τα χέρια ενώνονται "αγκάζε", σχηματίζοντας χιαστούς σταυρούς. Η σημασία της χορευτικής διάστασης ενός τόσο τραγικού άσματος επιβεβαιώνει την ιδιαιτερότητα του ελληνισμού να είναι συνάμα μυθικός και ήρωικός κι όχι μόνο επικός και διηγηματικός. Οι αντιθέσεις χαράς ήυπης επισφραγίζουν την "ορθόδοξη" έννοια της "χαρμόλυπης" με επιτελεστικό τρόπο που αρμονικά συνδυάζεται στην παραδοσιακή τριάδα "λόγος-ήχος-κίνηση".

Ο παραπάνω μύθος κατέχει περιβαλλοντικές διαστάσεις σχετικά με την ευαισθητοποίηση της κοινότητας για την προστασία όχι μόνο του φυσικού αλλά και του δομημένου περιβάλλοντος. Ενδεχομένως, μια αγγελία του είδους "Ζητείται... έγγαμος Πρωτομάστορας!" είναι καιρία στις μέρες μας καθώς αρκετά ιστορικά γεφύρια υποφέρουν εξαιτίας βροχοπτώσεων και ρηγμάτων. Μπορεί, τελικά, ο άνθρωπος, να δαμάσει τη φύση με τα... γεφύρια του; Ποια είναι τα αποτελέσματα γεφυροποίησης χωρών στα Βαλκάνια, στη Μεσόγειο ή στη Μέση Ανατολή; Οι συμβολές των ποταμών φέρνουν σύγκληση-συνάντηση όπως το κάθε οικοδόμημα του διάσημου Ισπανού αρχιτέκτονα Σαντιάγκο Καλιτράβα που οραματίζεται γεφύρια ακόμη και στο "Ground Zero" της Νέας Υόρκης.

Οι ιστορίες μάς μιλούν για την επιλογή του ανθρώπου να υπάρχει κινητοποιημένος ή α-κινητοποιημένος, για δύο στάσεις ζωής, δηλαδή, που επισημαίνουν την ύπαρξη συνόρων και την υπέρβασή τους. Η διαχρονική αξία του έργου βρίσκεται στις θυσίες για γεφύρωση της κάθε απόστασης που, συμβολικά, θα μπορούσε να είναι και η μετάβαση του εδώ προς τον άλλο κόσμο, σε μια διαρκή μάχη του παλιού με το καινούριο. Αν αναλογιστούμε σε αυτό το σημείο τον αρχαίο ποταμό της Ηπείρου Αχέροντα (ετυμολογικά, "τον αχό φέροντα"), που, κατά το θρύλλο, οδηγούσε στις πύλες του Άδη.

Συνεπώς, το εν λόγω ριζίτικο "χτίζει" λογοτεχνικές και μουσικές γέφυρες, ενώνοντας παρελθόν και μέλλον, "εντοιχίζοντας" το παρελθόν με σκοπό ένα "στοιχειώδες" γεφύρωμα με "εποικοδομητικό" παρόν. Ίσως, τελικά, το εθνικά υγιές να βρίσκεται στις κοινωνίες που γκρεμίζονται και ξαναγκρεμίζονται, παραμένοντας πάντα πεδίο θυσίας και αγώνα, καθώς και στην ελαστικότητα των παραδόσεων και τα πολιτισμικά γεφύρια τους.

Βιβλιογραφία

- Aleksić, Tatiana (επιμ.) (2007) Mythistory and Narratives of the Nation in the Balkans, Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Alexiou, Margaret (2002) After Antiquity: Greek Language, Myth, and Metaphor, Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Γκράσσο, Γεώργιος (επιμ.) (2007) Τα πέτρινα τοξωτά γεφύρια της Ελλάδας, Μακρινίτσα-Πήλιο: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας.
- Dundes, Alan (1996) The Walled-Up Wife: A Casebook, Madison: University of Wisconsin Press.
- Hnaraki, Maria (2013) •αIphigenia's Sacrifices•β, στο βιβλίο της ίδιας, Sing in Me, Muse, and Through Me Tell the Story: Greek Culture Performed, Ithaca, NY: Zorba Press, σ. 91-199.
- Leontis, Artemis (1999) •αThe Bridge between the Classical and the Balkan•β, The South Atlantic Quarterly, vol. 98:4, σ. 633-654.
- Mandel, Ruth (1983) •αSacrifice at the Bridge of Arta: Sex Roles and the Manipulation of Power•β, Journal of Modern Greek Studies, vol. 1:1, σ. 173-183.
- Μέγας, Γεώργιος (1971) •αΤο τραγούδι του γεφυριού της Άρτας•β, Λαογραφία, τόμ. 27, σ. 25-211.

Οι γέφυρες ενώνουν πολιτισμούς, νοοτροπίες, αντιλήψεις χαρακτήρες και συνθέτουν το καινούριο που πάντα αναζητεί και ονειρεύεται η ψυχή του Ανθρώπου. Είναι σύμβολο της επίγειας επικοινωνίας, της σύνδεσης! της δημιουργίας του νέου! (Όταν το παλαιό φτάνει στο τέλος του) που προκύπτει από τη διαφορετικότητα!

Ένα άλλο Ριζίτικο που δείχνει την ανάγκη του Ανθρώπου να προσεγγίσει τον πραγματικό Κόσμο! δηλαδή τον κόσμο των ιδεών, μια υπερβατική αναζήτηση του Πλατωνικού-Θεϊκού κόσμου, γεφύρωση Κόσμων - μπορεί παράλληλων συμπάντων, όπως μας ήνε οι αστροφυσικοί τα τελευταία χρόνια, είναι το ΚΟΣΜΕ ΧΡΥΣΕ

Κατά την Πλατωνική οντολογία, Ο κόσμος που ζούμε είναι ο ψεύτικος Κόσμος, ο πραγματικός Κόσμος είναι ο Κόσμος των ιδεών.

Την ομορφιά του Ριζίτικου αυτού! και τον ενθουσιασμό του Μανώλη Ρασούλη, μαρτυρούν οι στοίχοι που έγραψε και είναι εμπνευσμένοι από την μυσταγωγική συνάντηση για το Ριζίτικο το 2009 που ήταν παρών. ....**κάτι ωραίο και σωστό έγινε στσι μαδάρες, γεμίζει αθάνατο νερό εις τσι καρδιάς τσι στάμνες!**

Ο Μανώλης Ρασούλης, χαρακτήρισε τη συνάντηση των Χανιωτών Ριζιτών το 2007 μυσταγωγική και είπε, είναι τιμή μου που συμμετέχω σε αυτή τη Μυσταγωγική συνάντηση..... και συνέχισε να λέει....Το Ριζίτικο είναι μια ισχυρή παράδοση των Χανίων, έγω θα σας πω ένα αλλιά θα το πώ Ηρακλειώτικα,.. και μας είπε αυτό το Ριζίτικο Κόσμε Χρυσέ Κόσμε αργυρέ.... Προσοχή στην έκφραση! Είπε θα σας ΠΩ όχι ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΩ (δλδ το αισθάνομαι ουσιαστικά! ΗΧΟΥΣ και ΕΝΟΙΕΣ)

Ο κόσμος είναι στρογγυλός και πάντα κύκλους φέρνει κι έχει και μιαν αναφορά να δίνει και να παίρνει

Ριζίτικο 3

ΚΟΣΜΕ ΧΡΥΣΕ ΚΟΣΜΕ ΑΡΓΥΡΕ ΚΟΣΜΕ ΜΑΛΑΜΑΤΕΝΙΕ
ΚΟΣΜΕ ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΣΕ ΧΑΡΗΚΕ ΚΑΙ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΣΕ ΚΕΡΔΙΣΕΙ
[ΠΛΑΝΕ ΚΟΣΜΕ]
ΜΑ ΓΩ ΜΕ ΠΟΥ ΣΕ ΧΑΡΗΚΑ ΚΑΙ ΕΓΩ ΘΑ ΣΕ ΚΕΡΔΙΣΩ ΨΕΥΤΗ ΚΟΣΜΕ
ΠΕΖΟΣ ΠΕΡΠΑΤΟΥ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΣΤΣΙ ΚΑΜΠΟΥΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ
ΔΙΟΜΑΤΑΡΗΣ

Χάρε δε σε φοβούμαι μπήλο και οτι και αν θέλεις κάμε, και αν με γυρεύεις να με βρεις σου λέω πως επα με

Ριζίτικο 3: Μιγδάκης Μανώλης

Χορός 3: Ρόδον, Σύλλογος Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 3: Αμαλία Καρμπαδάκη

Τα «Ριζίτικα» δεν είναι τραγούδια του καιρού με σύγχρονα ποιητικά και μουσικά μέτρα, αλλά κοινοί και γενικώτερα ποιητικοί κανόνες που αναδείχνουν ολόκληρη την ψυχική οντότητα της ΦΥΛΗΣ ΜΑΣ. Τα ριζίτικα είναι αρχέγονα άυλα πολιτισμικά μνημεία από το άχρονο παρελθόν, πριν ακόμα υπάρξει γραφή, δικαιούνται σεβασμό όπως και τα υλικά δημιουργήματα!!! όπως πχ τα αρχαιολογικά ευρήματα!

Η αιώνια πνευματική μας οντότητα κράτησε μυριάδες χαρακτηριστικές έννοιες λόγου, η λαϊκή μας συνείδηση διατήρησε διάφορα ήθη έθιμα προγονικές αρετές και συνήθειες, έτσι ακριβώς και το υψηλό μουσικό αισθητήριο της φυλής μας ανανέωνε, στο πέρασμα του χρόνου, τις αρχαϊκές μελωδίες, χωρίς αυτές να χάνουν το χρώμα, τη δύναμη και το αρχικό τους μεγαλείο. Έχοντας υπ' όψη και το αξιόλογο βιβλίο του μουσικοκριτικού Γ. Ι. Χατζιδάκι στις αρχές του 20^{ου} αιώνα (1909) διατύπωνε τότε τα τελικά συμπεράσματα μεταξύ των οποίων τα σπουδαιότερα είναι: "Η ρυθμική αγωγή των "Ριζίτικων Τραγουδιών" ξεφεύγει σχεδόν πάντοτε από τα σημερινά τονικά μέτρα της ποίησης. Ακολουθεί την παράδοση του αρχαίου μέλους και πάνω σ' αυτήν έχει προσαρμοσθεί ο μουσικός ρυθμός του στίχου. Για το λόγο αυτό, τα τραγούδια αυτά παρουσιάζουν ανάκατα όλα τα στοιχεία της ρυθμικής μελοποιίας, που κρατήθηκαν από τη μακροχρόνια παράδοση. "Η σύγχρονη ποίηση του Ριζίτικου Τραγουδιού και μετά τη γλωσσική διαμόρφωση πάνω στα σύγχρονα ηλεκτικά μέτρα, ακολούθησε τους παμπάλαιους σκοπούς που κινούνται στα όρια των αρχαίων παραδόσεων και μουσικών εκφράσεων. η ποίηση δηλαδή των τραγουδιών αυτών έγινε φορέας των αρχαίων μουσικών τόνων, χωρίς να υπάρχει οργανική επαφή μεταξύ του σημερινού ποιητικού έργου και του αρχαϊκού μέλους".

Ναι, γιατί το Ριζίτικο είναι η πιο πιστή εικόνα του λαού μας στο μάκρος της ζωής του. Οι παραδόσεις μας έχουν κρατήσει στο χώρο και το χρόνο περισσότερο διάστημα και από τη θρησκεία μας και από τη γλώσσα μας. Επίσης ο Γ.Ι. Χατζιδάκης, παραδέχεται πως η μουσική των ριζίτικων τραγουδιών είναι συνέχεια της αρχαίας και συμπραίνει "ότι τα κρητικά αυτά τραγούδια δεν ομοιάζουν από μουσικής απόψεως, με τα τραγούδια της ηπειρωτικής Ελλάδος. Ταύτα παρουσιάζουν έναν όλως ιδιόσυστατον μελωδικόν και ρυθμικόν τύπον". Το σπουδαιότερο όμως συμπέρασμα του αποκαλύπτει πως η μουσική των τραγουδιών αυτών "ετήρη κατ' ανάγκην την προσωδίαν της λαλουμένης γλώσσας και όταν η μελωδία συνήντα συλληβάς του ποιήματος με μακρά ή βραχεία φωνήεντα παρέτεινε ή εβράχυνεν αναλόγως την διάρκειαν του μουσικού φθόγγου".

Ο Γερμανός συγγραφέας, καλλιτέχνης και πολιτικός Γκαίτε (1749-1832) το 18^ο αιώνα παρόρτυνε τους καλλιτέχνες της εποχής σαν δάσκαλος τους, να εμπνέονται από τα τραγούδια της Ελλάδας και τους έφερε για παράδειγμα το Ριζίτικο: ΕΞΟΡΙΣΣΕ ΜΕ Η ΜΟΙΡΑ ΜΟΥ

Ριζίτικο 4

ΕΞΟΡΙΣΕ ΜΕ Η ΜΟΙΡΑ ΜΟΥ ΣΕ ΔΑΣΗ ΔΑΣΩΜΕΝΑ
 ΚΑΤΩ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΤΟΝ ΟΡΙΟ ΚΑΛΑΜΙΩΝΑ
 ΕΚΕΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΝΕ ΤΑ ΘΕΡΙΑ ΚΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΑ
 ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΡΚΟΥΔΙΑ ΜΑΛΛΙΑΡΑ ΤΑ ΦΙΔΙΑ ΦΩΛΕΜΕΝΑ.
 ΚΙ ΕΙΔΑ ΕΝΑ ΜΑΥΡΟ ΚΙ ΑΣΚΗΜΟ ΠΟΛΛΑ ΞΑΓΡΙΓΕΜΕΝΟ
 ΚΙ ΕΙΧΕ ΤΣΙ ΚΕΦΑΛΕΣ ΔΙΠΛΕΣ ΤΑ ΜΑΘΙΑ ΔΥΟ ΖΕΥΓΑΡΙΑ
 ΤΑ ΔΟΝΤΙΑ ΠΥΚΝΩΦΥΤΕΥΤΑ ΤΣΙ ΟΥΡΕΣ ΔΕΜΑΤΙΑΣΜΕΝΕΣ
 ΚΑΙ ΕΦΩΝΙΑΖΕ ΚΙ ΕΣΦΥΡΙΖΕ

Στο μυτηρίτσι τ' Αθρωπιάς, και στσι τιμής το χρέος, εκιά θα στέκω να βαστώ , κι ας είμαι ο τελευταίος

Ριζίτικο 4: Κληθάκης Γώργης

Χορός 4: Κισαμίτικος, Σύλλογος Ασγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 4: Αμαλία Καρμπαδάκη

Κάθε πνευματική εκδήλωση του ανθρώπου δεν είναι άσχετη με τον αιώνιο ρυθμό του κόσμου. Φαίνεται πως το Σύμπαν ολόκληρο απέναντι στη πανανθρώπινη συνείδηση προβάλλει ένα ελάχιστο μόριο της θετικής του όψης. Πέρ' απ' αυτό ένα άλλο σύστημα αρνητικό μέσα από το Χάος, δημιουργεί καινούργιους κόσμους που κινούν τη μοίρα του παντός και κάνουν την ανθρώπινη ψυχή ν' αναζητεί και να ονειρεύεται με ακόρεστο πάθος το άγνωστο Μέσα στο χώρο και το χρόνο τα λίγα στοιχεία της ύλης με την κίνηση και την αλληλαγή δημιουργούν άπειρες μορφές που τρέφουν και συντηρούν τη συνείδηση και ενεργοποιούν την νόηση. Φαίνεται πως η παντοδυναμία της δημιουργίας "Η ζωτική ψυχή" διάλεξε τη μορφή σαν έκφραση της μεγαλοσύνης και της άπειρης σοφίας. Μυριάδες μορφές σε εκατομμύρια σχέσεις "διακοσμούσες", όπως λέγει ο Πυθαγόρας. Αυτές οι απειράριθμες αριθμητικές σχέσεις των μορφών της δημιουργίας συνθέτουν την αρμονία του παντός, το ρυθμό του νοείν και του είναι. Ρυθμός είναι ο αρμονικός συνδυασμός χρόνου, μορφής και κίνησης σε σύστημα τάξης. Αναφέρεται κυρίως στη μουσική και στη ποίηση, ευρύτερα όμως διακινείται, επεκτείνεται και συγκροτείται από όλα τα στοιχεία εκείνα που ορίζουν και λειτουργούν το μεγαλείο του Σύμπαντος. Ο ρυθμός ορίζεται από τον Ησίοιο ως "Κανών, μέτρο, τρόπος, μέλος εύφωνον, ακοηουθία, τάξις". Τα Ριζίτικα μπορούν να συγκριθούν με τα πανάρχαια μελωδικά απηχήματα, που αναφέρει ο Αιθιανός τον 2^ο μ.Χ αιώνα στον αυστηρό κι απαράγραφο τόνο της υποθήκης: « οι Κρήτες τους ελεύθερους παίδας μανθάνειν πρώτον τους νόμους... για ευκολότερη κατανόηση με τη μελωδία, πχ Μια μάννα που ψυχομαχεί του γιου τσι παραγγέλλει γιέ μου και παραγγέλλω σου στο διάβα της ζωής σου.

Δεύτερον δε μάθημα έταξαν τους των θεών ύμνους μανθάνειν. Δηλαδή την κοσμογονική προσέγγιση...

Πανω στην ακρη του ουρανού..... "ΠανΑγία" = κτίζεται ο χριστιανικός κόσμος η ορθόδοξη Χριστιανική προσέγγιση του Θεού! Κάτω στην Αξιά... Τάρταρος! είναι η τέταρτη κοσμογονική δύναμη στη πρώτη γενεά των θεών, κατά τον Ησίοδο. Η προσέγγιση του θεού σήμερα είναι μέσω της Ορθοδοξίας, η προηγούμενη ήταν το δωδεκάθεο του Δία, πριν ήταν ο Κρόνος, πριν από το Κρόνο ήταν ο Ουρανός σε αυτή τη γενεά ήταν ο Τάρταρος. Οι έννοιες η τα νοήματα των ονομάτων των Θεοτήτων είναι, νοηματικές αποδόσεις δυνάμεων και ενεργειακών καταστάσεων διαφόρου ποιοτικώς εκδηλωμένης ουσίας.

Τρίτον τα των αγαθών ανδρών εγκώμια... εγκωμιάζουμε και υμνούμε αυτούς που το αξίζουν αυτούς που προσφέρουν το είναι τους για τους συνανθρώπους τους. Για τους ανθρωπιστές που προσφέρουν εθελοντικά ολόκληρο το είναι τους για τον πλησίον τους... Τα φιλάνθρωπα Ιδρύματα είναι ένα όπλο υπέρ των αναξιοπαθούντων π.χ το «Ίδρυμα Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη», Σύλλογος Φίλων Παιδιών με καρκίνο «ΕΛΠΙΔΑ» Η κ. Μαριάννα Βαρδινογιάννη, είναι Πρέσβειρα Καλής Θελήσεως της UNESCO σε θέματα που αφορούν τα δικαιώματα και την προστασία των παιδιών καθώς και την πολιτιστική κληρονομιά και ελπίζουμε σε συνεργασία και συμπόρευση. Των αντρωμένων τα άρματα...

Αυτούσιο κείμενο: «Κρήτες τους παίδας τους ελεύθερους μανθάνειν πρώτον τους νόμους εκέλευον μετά τινος μελωδίας, ίν'εκ της μουσικής ψυχαγωγώνται και ευκολώτερον αυτούς τη μνήμη διαλαμβάνωσι και ίνα μη τι των κεκωλυμένων πράξαντες, αγνοία πεποικέναι αποηολογίαν έχωσι. Δεύτερον δε μάθημα έταξαν τους των θεών ύμνους μανθάνειν. Τρίτον τα των αγαθών ανδρών εγκώμια».

Ριζίτικο 5

ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΑ ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΞΙΩΜΕΝΗ
ΣΕΡΝΕΙ Ο ΤΑΡΤΑΡΟΣ ΕΝΝΙΑ ΑΔΕΡΦΟΥΣ ΔΕΜΕΝΟΥΣ
ΚΑΙ ΕΧΕΙ ΑΛΛΟΥΣ ΕΝΝΙΑ ΣΤΗ ΑΛΥΣΟ ΠΛΕΜΕΝΟΥΣ
ΚΙ Η ΜΑΝΟΥΛΛΑ ΤΟΥΣ ΤΣΑΓΚΟΥΡΝΟΜΑΔΙΣΜΕΝΗ
ΣΚΥΛΕ ΤΑΡΤΑΡΕ ΧΑΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΟΥ
ΣΥΡΕ ΚΙ ΑΦΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΣΙ ΕΝΝΙΑ ΤΟΝ ΕΝΑ

Ο κόσμος είναι απέραντος κι έχει μεγάλες στράτες, κι εμείς εγεννηθήκαμε περαστικοί διαβάτες

Ριζίτικο 5: Μουζουράκης Ευτύχης

Χορός 5: Μυλοποταμίτικος, Φοιτητική Ένωση Κρητών

Κείμενο 5: Αμαλία Καρμπαδάκη

Ένα άλλο κείμενο, το ποιο σημαντικό, το παραθέτω πιο κάτω, είναι από την αρχαία ελληνική γραμματεία, εδώ φαίνεται ολοφάνερα η πανάρχαια προέλευση των Ριζιτικών. Η φράση «Ιή Παιάνα» μεταφράζεται κατά λέξη φωνητικός παιάνας και χαρακτηρίζει σαν ξεχωριστό είδος τον ύμνο αυτό που λένε οι Κρήτες, το κείμενο αυτό γράφτηκε το 700 π.Χ (είναι από ομιλία του Ιωάννη Μουρέλου το 1937 στην αίθουσα Παρνασσός).

Ολόκληρη η παράγραφος αυτού του κειμένου όπως το ανάγνωσε ο Ι. Μουρέλος μας λέει:

“Οι Κρήτες ους ο θεός εκάλεσεν ιερείς του ιδίου ναού εις Πυθώ, άρχονται της ανόδου προς τους Δελφούς, πορευόμενοι δια της στενής κοιλάδος του Παρνασσού. Και ο μιν Απόλλων ηγείται ηδύτατα κιθαρίζων και ευμαθέστατα ορχούμενος, οι δε Κρήτες έπονται τω θεώ προς την Πυθώ ευρύθμω ποδί προβαίνοντες και άδουσι κατά το είδος των Κρητών Ιή Παιάνα, ωδών μελίφθογγον, οίαν η μούσα έθηκεν εν τοις στήθεσιν αυτών”. Κατά την Θεογονία του Ησίοδου: οι Κρήτες πήραν την πέτρα που ξέρασε ο Κρόνος και με αυτή θεμελίωσαν το ιερό στους Δελφούς. Αυτήν την πέτρα στήριξε ο Δίας στις πλευρές του Παρνασσού στους Δελφούς στο Πανάρχαιο ιερό που πρώτοι οι Κρήτες ίδρυσαν. Θεογονία Ησίοδου.

Και το ωδών μελίφθογγον μας λέει και για το πνεύμα των ύμνων που τραγουδούσαν έλεγαν τα θετικά και τα ωραία... Τα οποία η Μούσα ετοποθέτησε στα στήθια τους.... Θεία έμπνευση...

Μυριάδες κύματα του σύμπαντος πλήττουν συνεχώς την συνείδηση και αναπάλλουν στη ψυχή απειράριθμα μηνύματα ασύλληπτα στην αδύναμη σκέψη. Η υπερνοητική αυτή ανάταση του πνεύματος που έχει την ικανότητα να παίρνει την επαφή με τα πιο λεπτά κύματα μιας πολυδύναμης διαχρονικής κύμανσης και να τα μετατρέπει σ' ένα πολυδιάστατο αισθησιακό φάσμα, οδηγεί στη δημιουργία της υψηλής τέχνης

Ριζίτικο 6

ΚΑΙ ΜΕ ΤΣΙ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΕΚΑΜΑ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥΣ
ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΑΣΤΡΑΤΗΓΟ ΕΙΧΑ ΦΙΛΙΑ ΜΕΓΑΛΗ
ΚΑΙ ΧΑΡΙΣΕ ΜΟΥ Ο ΑΣΤΡΑΤΗΓΟΣ
ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΔΩΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΤΑ ΚΛΕΙΔΙΑ

Όταν τα Άνω θεωρείς τον Άνα προσεγγίζεις, κι όταν τη γνώση επιθυμείς γλυκούς καρπούς θερίζεις

Ριζίτικο 6: Καρμπαδάκης Κυριάκος

Χορός 6: Σούστα, Σύλληλογος Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρns"

Κείμενο 6: Αμαλία Καρμπαδάκη

Τι άλλο λοιπόν είναι το Ριζίτικο ΕΙΝΑΙ Η ΑΧΡΟΝΗ ΑΛΗΘΕΙΑ του ΑΧΡΟΝΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ γιατί κάτι που έχει γραφεί το 700 πΧ δεν ανήκει στον ιστορικό χρόνο. Μπορεί δε να λειτουργήσει ως μια δραστηριότητα επίλυσης προβλημάτων όπως μας λέει ο Αιλιανός

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ 2^{ου} μ.Χ αιώνα ΤΟΥ ΑΙΛΙΑΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΡΙΖΙΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ 7^{ου} π.Χ αιώνα ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΓΚΡΙΘΕΙ ΜΕ ΤΗ ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Άρθρο του Μουζουράκη Ευτύχη το 2013 Η λυρική ποίηση είναι ποίηση που θέτει και επιχειρεί να λύσει τα προβλήματα του ανθρώπου. Μπορεί να λειτουργήσει ως μια (δραστηριότητα επίλυσης προβλημάτων) problem solving activity. Μπορεί επίσης να μας μάθει να κατανοούμε, ευαίσθητα και υποψιασμένα, αναζητώντας πτυχές από το βαθύτερο νόημα της ζωής μας ατομικής και κοινωνικής.

Η σημερινή λυρική ποίηση είναι μια βαριά κληρονομιά των προγόνων μας, που σίγουρα έχει καταβολές από την αρχαιοελληνική λυρική ποίηση με τις αρχέγονες ρίζες, ρίζες που ανιχνεύονται πέρα από τον ιστορικό χρόνο της αρχαίας μας γραμματείας, σε ένα άχρονο παρελθόν.

As αναζητήσουμε λοιπόν την βαθύτερη ΑΧΡΟΝΗ ΑΛΗΘΕΙΑ της ποίησης. Η ίδια η ύπαρξη της ποίησης αποτελεί το μεγαλύτερο μάθημα, που μπορεί να γίνει θεμέλιο μιας παιδείας αντάξιας του ανθρώπου. Κατά την Πλάτωνική διατύπωση ο ποιητής δεν περιγράφει τα γενόμενα, περιγράφει μόνον οία άν γένοιτο, και τα δυνατά κατά το εικόν ή το αναγκαίον (9,1), τα πράγματα δηλαδή που θα ήτο δυνατόν να γίνουν και όσα αισθανόμεθα ότι είναι ανάγκη ή πιθανόν να γίνουν έτσι. Αναπλάττει δηλαδή ο ποιητής το παρελθόν κατά τους κανόνες της εσωτερικής λογικής ή ηθικής αναγκαιότητας, και κατ'αυτόν τον τρόπον προσθέτει εις την διήγησίν του καθολικότητα.

Ο Ιωαν. Α. Μουρέλιος το Φεβρουάριο 1937 στην Αίθουσα Παρνασσού επίσης μας λέει: Από τα δημοτικά τραγούδια ενός λαού θα δούμε πώς σκέπτεται, πώς αγαπά, πώς μισεί, πώς πονεί, πώς κλαίει, πώς ποθεί, πώς ονειρεύεται και πώς αισθάνεται τη ζωή. Η ψυχή του λαού ξεχύνεται ολόκληρη και ατόφια μέσα στο τραγούδι, που για να κρατηθεί είναι ανάγκη να τ' απομνημονεύσουν γενεές γενεών πολλής χιλιετίας. Αλλά ο λαός, κάθε λαός, κρατεί στη μνήμη του μόνο ό,τι αισθάνεται βαθειά και μόνο ό,τι αποτελεί κάτι αληθινό και αγαπητό στον ψυχικό και διανοητικό του κόσμο. Μόνο αυτό ζή αιώνια .

Ριζίτικο 7

ΣΑΝ ΔΡΟΣΙΝΙΑΣΟΥΝ ΤΑ ΛΑΓΚΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΨΕΙ Ο ΗΛΙΟΣ
ΒΟΣΚΕΣΤΕ ΑΓΡΙΜΙΑ ΒΟΣΚΕΣΤΕ ΛΑΓΟΙ ΔΡΟΣΟΛΟΓΑΣΤΕ
ΜΑ ΑΠΟΘΑΝΕΝ Ο ΚΥΝΗΓΟΣ ΑΠΟΥ ΣΑΣ ΕΚΥΝΗΓΑ
ΚΙ ΑΦΗΚΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΕΙΣ ΤΣΙ ΑΛΛΟΥΣ ΚΥΝΗΓΑΡΟΥΣ
ΠΑΙΔΙΑ ΚΙ ΑΝ ΠΑΤΕ ΣΕ ΛΑΓΟ Η ΣΕ ΑΓΡΙΜΙΟΥ ΚΥΝΗΓΙ
ΠΕΡΑΣΕΤΕ ΑΠ' ΤΟ ΜΝΗΜΑ ΜΟΥ ΔΙΠΛΟΣΦΥΡΙΞΕΤΕ ΜΟΥ
ΚΑΙ ΕΧΩ ΡΑΒΔΙ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΓΟ ΔΟΞΑΡΙ ΓΙΑ Τ' ΑΓΡΙΜΙ
ΚΙ ΕΧΩ ΚΑΙ ΣΚΥΛΕΣ ΟΜΟΡΦΕΣ ΝΑ ΒΛΕΠΟΥΝΕ ΤΣΙ ΠΟΡΟΥΣ
Η ΓΑΛΑΝΗ ΤΟΝΕ ΠΕΤΑ ΚΙ Η ΜΑΥΡΗ ΤΟΝΕ ΠΙΑΝΕΙ
ΚΙ Η ΚΟΥΜΑΡΙΑ ΣΤΑ ΝΤΟΔΙΑ ΤΣΙ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ ΤΟΝΕ ΠΑΕΙ

Αναντρανίζω και θωρώ κι όλα τα βρίσκω ωραία, ψεγάδι δεν μπορώ να βρω σε τούτη τη παρέα

Ριζίτικο 7: Παπαδογιάννης Στέλιος

Χορός 7: Πεντοζάλη, Σύλληλος Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης"

Κείμενο 7: Αμαλία Καρμπαδάκη

Αναλύοντας τον σφραγιδόλιθο του 1700 π.Χ βλέπουμε κοινά στοιχεία με το Ριζίτικο που ειπώθηκε πριν (δοξάρι, σκύλης).

Μας λείπει λοιπόν ο Γενειάτης Ευάγγελος μετά από την ανάλυση που έκανε σε συνεργασία με τον Αλεξάντερ Μάκ Γκίλιβραν, διευθυντή της Βρετανικής Αρχαιολογικής Σχολής, που κάνει τις ανασκαφές στο παλάτι του Παλαικάστρου στην Κρήτη, εκεί που βρέθηκε ο Σφραγιδόλιθος :

Εδώ περιγράφεται με γλαφυρό τρόπο η σχέση και η συνεργασία 2 θηλαστικών, θηρευτών, του ανθρώπου και του Κύνα. Μια σχέση που στον Ελληνικό χώρο και την Ελληνική παιδεία έχει δημιουργήσει την έννοια της Κυνηγεσίας και της Κυνοφιλίας που έχει επεκταθεί σε όλο σχεδόν τον κόσμο και έχει κάνει τον σκύλο μέλος της οικογένειας μας και την θήρευση σύνδεσμο μεταξύ ανθρώπου, σκύλου και φύσης.

Περιγράφεται επίσης η διαδικασία της θήρας και ο τρόπος συνεργασίας των δύο συνεργατών, ο άνθρωπος κυνηγός και κυναγωγός φέρει δοξάρι (τόξο) με συνοδό σύντροφο και βοηθό τον σκύλο που θα του υποδείξει την θέση του θηράματος, ώστε να προβεί στην σύλληψη του με το δοξάρι.

Είναι τόσο στενή και ζωτικής σημασίας αυτή η σχέση, που ο Κύνας και η θήρα έχουν περάσει στην λαϊκή τέχνη, προκαλώντας τον άνθρωπο να δημιουργήσει έργα απaráμιλλης τέχνης, στην αστρονομία βαφτίζοντας αστερισμούς με το όνομα του Κυνός και των αγαπημένων θηραμάτων, αλλά και στην βιολογία μεταφέροντας τον Κύνα, στο Κύημα, την Κύηση και την Κυοφορούσα γυνή.

Μια φυσική διαδικασία και συνεργασία 2 διαφορετικών θηλαστικών που έμελε να γίνει το στήριγμα για πολλές δεκάδες χιλιάδες χρόνια η βασική ανάγκη του αρχαίου ανθρώπου και η βάση της εξέλιξης του, όντας θηρευτής αρχικά, γεωργός και κτηνοτρόφος στην συνέχεια.

Η στράτα των Μουσούρων στο παρακάτω Ριζίτικο που θα ακουστεί, ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ ΠΟΤΕ ΘΑ ΦΛΕΒΑΡΙΣΕΙ είναι ο δρόμος προς την κατανόηση της θείας γνώσης του Παντός που είναι τόσο γλυκιά που ο Άγγελος που κατεβαίνει από τα ουράνια στον Ομαλό με τη ρομφαία του (το κοντάρι αρχικά και μετέπειτα τουφέκι του Αγγέλου. Τα όπλα εδώ έχουν συμβολική ένια) τη σωστή χωροχρονική στιγμή (πότε θα φλεβαρίσει μια κινητοποιήσει των εσωτερικών δυνάμεων της Γής το Φλεβάρη, μετά από τα χιόνια ανοίγουν οι πηγές αυτή την εποχή, έτσι και ο άνθρωπος, μετά από την προσέγγιση της Θείας γνώσης ζει μέσα του την αφύπνιση κρυμμένων συμπαντικών δυνάμεων, σε μια βαθύτερη ανάλυση μπορούμε να πούμε ποιο ποιητική) με το πύρινο λόγο του Θεού ακόμα και τις μάνες θα τραβήξει κοντά του που θα ξεχάσουν και τα παιδιά τους ακόμα, από την ωραιότητα των θεϊκών αξιών.....Μόνο εκείνος που αγαπά μπορεί να το πιστέψει, τσι αγάπης το συναίσθημα τη σταματά τη σκέψη.....

Το ριζίτικο και ο "χορός των Κουρτηών" σαν αρχέγονες μορφές έκφρασης μόνο τις αισθάνεσαι. Το ριζίτικο δεν περιγράφεται με λόγια, είναι μία αίσθηση από άνω και προς τα άνω συμπαντικής Θείας προέλευσης.

Άνθρωπος: (άνω-θρώσκω) είναι το μέλος της πολιτικής κοινότητας της πόλεως.

Ο Πολίτης άνθρωπος. Άνθρωπος έξω τόπου και συναθρώπων αποτελούντων το πολιτικοκοινωνικόν πλαίσιο και την προέκταση της ζωής του δεν είναι δυνατόν να βοηθεί κατά τους Έλληνας. Διότι φυσικοί, υλικοί, πνευματικοί, και ψυχικοί δεσμοί ακατάλυτοι, συνδέουν τον άνθρωπο τόσο με το έδαφος και την φύσιν της πατρίδος του όσον και με τους ανθρώπους του οι οποίοι ζουν εις το ίδιο έδαφος και εις την ίδια φύση. ("Κουροτρόφος Γη" λέγει ο Αισχύλος).

Ο αρχαίος ελληνικός κόσμος, δηλαδή το πολιτισμικό μας γίγνεσθαι, είναι κόσμος εμφορούμενος από αισιόδοξο αντίληψη της ζωής και από τη χαρά της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας και μορφώσεως.

Κεντρική μορφή του είναι ο Πολίτης Άνθρωπος, ο επιτυχάνων την αυθυπόστατον ανάπτυξιν της προσωπικής του οντότητας και την πνευματικό-πολιτική του τελείωση μόνο εις το πλαίσιο ελευθέρας, δικαιοκρατούμενης και οργανικώς συντεταγμένης πολιτικής κοινωνίας.

Θεμελιώδεις αξίες εις τις οποίες ανήκουν ο Αρχαίος Ελληνικός λόγος είναι: **Το Αληθές, το Αγαθόν, το Καλόν, το Ελεύθερο, το Μέτρο.** Ο υγιής ανθρωπισμός δεν είναι ιστορία και γνώση και μάθηση περί των Αρχαίων και χάριν των αρχαίων, αλλή μόρφωση δια των αρχαίων και της παράδοσης χάριν του συγχρόνου πολιτισμού και της συγχρόνου ζωής. Ο ανθρωπιστής ο προσφέρων εκουσίως ολόκληρο το είναι του εις την μορφωτικήν επιρροήν των Ελλήνων ζει μέσα του την αφύπνιση κρυμμένων συμπαντικών δυνάμεων.

Η αρχαία γνώση και μάθηση μεταφέρεται αναλλοίωτη και μέσω των ριζιτικών που έχουν πολύ βαθιά γνωσιολογικά νοήματα,

Ριζίτικο 8

ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ ΠΟΤΕ ΘΑ ΦΛΕΒΑΡΙΣΕΙ
ΝΑ ΠΑΡΩ ΤΟ ΚΟΝΤΑΡΙ ΜΟΥ ΝΑ ΖΩΣΩ ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΜΟΥ
ΝΑ ΚΑΤΕΒΩ ΣΤΟΝ ΟΜΑΛΟ ΤΗ ΣΤΡΑΤΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ
ΝΑ ΚΑΜΩ ΜΑΝΕΣ ΔΙΧΩΣ ΓΙΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΔΙΧΩΣ ΑΝΤΡΕΣ
ΝΑ ΚΑΜΩ ΚΑΙ ΜΩΡΑ ΠΑΙΔΙΑ ΝΑ ΚΛΑΙΝ ΔΙΧΩΣ ΜΑΝΑΔΕΣ
ΝΑ ΚΛΑΙΝ ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΓΙΑ ΝΕΡΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΓΗ ΓΙΑ ΓΑΛΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΞΗΜΕΡΩΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΥΚΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΝΑ
ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΜΕΙ ΞΑΣΤΕΡΙΑ

Αναντρανίζω και θωρώ κι όλα τα βρίσκω ωραία, ψεγάδι δεν μπορώ να βρω σε τούτη τη παρέα

Ριζίτικο 8: Όλοι μαζί

Έχουμε δυο κατηγορίες, τα Ριζίτικα του δρόμου, και της τάβλας.

Σαν σκοποί ήχοι δεν υπάρχουν είναι μοναδικό είδος κατά το αρχαίο κείμενο. Υπάρχουν δε 34 σκοποί στα ομαδοποιημένα ριζίτικα και άλλα 31 που είναι Μονόσκοπα σύνολικά 65 σκοποί περίπου.

Γίνονται μαθήματα Ριζίτικου κάθε Κυριακή στην ΦΕΚ στην οδό Παπαδιαμαντοπούλου 33 και στο Χαλάνδρι στο Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής.

Υπεύθυνος είναι ο Μουζουράκης Ευτύχης με βοηθό τον Κληθάκη Γεώργιο στο Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης" και τον Καρμπαδάκη Κυριάκο στη Φοιτητική Ένωση Κρητών Αττικής, για να μεταφερθούν με το σωστό τρόπο οι Ηχοι που μας παρέδωσαν οι πρόγονοι μας και στις επόμενες γενεές.

Στα Ριζίτικα σήμερα συνηθίζεται να λέγονται οι τρεις πρώτες στροφές. Εμείς σήμερα είπαμε μόνο τις δύο αφού και με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η αποτύπωση των μελωδιών.

Τα μαθήματα χορού γίνονται στο Σύλλογο Ασιγωνιωτών Αττικής "Παύλος Γύπαρης" από την δασκάλα χορού Ελένη Γιακουμάκη και επίσης μαθήματα χορού γίνονται και στη Φοιτητική Ένωση Κρητών Αττικής.

Αθήνα 17/06/2015

Ο Διευθυντής Πολιτισμικών Άυλων μνημείων - Ριζίτικων
του Ομίλου για την UNESCO Πειραιώς και Νήσων

ΕΥΤΥΧΙΟΣ ΜΟΥΖΟΥΡΑΚΗΣ

Υπεύθυνος διδασκαλίας Ριζίτικου,

Φοιτητική Ένωση Κρητών, Σύλλογος Ασιγωνιωτών Αττικής

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίθιο Ποδιστικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Ριζίτικο Το Αρχαίο Αίθιο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίθιο Ποδωριστικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Ριζίτικο Το Αρχαίο Αύλο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίδο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίδο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίθιο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίθιο Ποδιστικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αίθιο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράθρον

Μελετώντας τον χάρτη στο ξωκλήσι του Ομαλού, Πάσχα του 1954
Michelle και Bertrand Bouvier, Dominique Bron, Manuel και Samuel Baud-Bovy
(αυτόματη φωτογραφία: B. Bouvier)

	Τραγούδια			Όργανα							
	ιστορικά	ριζίτικα	μαντινάδες	λύρα παλιού τύπου	βιολόλυρα	ασκομαντούρα	θιαμπούλι	νταούλι	βιολί	λαούτο	
Νομός Λασιθίου	ελάχιστα	καθόλου	πολλές	αρκετές	αρκετές	ελάχιστες	ελάχιστες	αρκετά	αρκετά	λίγα	
Νομός Ηρακλείου	αρκετά	καθόλου	πολλές	λίγες	πολλές	ελάχιστες	ελάχιστες	καθόλου	πολλά	αρκετά	
Νομός Ρεθύμνης	αρκετά	καθόλου	πολλές	λίγες	πολλές	ελάχιστες	ελάχιστες	καθόλου	πολλά	αρκετά	
Νομός Χανίων	αρκετά	πολλά	αρκετές	ελάχιστες	ελάχιστες	καθόλου	ελάχιστες	καθόλου	ελάχιστες	ελάχιστες	
Επαρχία Σφακίων	αρκετά	πολλά	αρκετές	ελάχιστες	ελάχιστες	καθόλου	ελάχιστες	καθόλου	ελάχιστες	ελάχιστες	
Επαρχία Κυδωνίας	αρκετά	πολλά	αρκετές	ελάχιστες	ελάχιστες	καθόλου	ελάχιστες	καθόλου	ελάχιστες	ελάχιστες	
Επαρχία Σελίνου	ελάχιστα	λίγα	πολλές	ελάχιστες	αρκετές	καθόλου	ελάχιστες	καθόλου	πολλά	πολλά	

Ο πίνακας αυτός καθρεπτίζει τις πρώτες μας εντυπώσεις, που πρέπει να ελεγχθούν από δεύτερο ταξίδι. Ο Νομός Χανίων παρουσιάζει ποικιλία μεγάλη κατά επαρχίες. Γι' αυτό δίνουμε τις 4 επαρχίες που επισκεφθήκαμε χωριστά.

Ριζιτών ακούσματα στη Φ.Ε.Κ. Αττικής

“ΔΙΚΤΑΜΟΣ” Το περιοδικό της Φοιτητικής Ένωσης Κρητών Αττικής

Η Φοιτητική Ένωση Κρητών Αττικής (Φ.Ε.Κ.Αττικής) στην μεγάλη προσπάθειά της να μεταδώσει με σεβασμό τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά του τόπου μας, από το 2012 ξεκίνησε μαθήματα σε ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της Κρητικής παράδοσης, τα ριζίτικα.

Υπο την εποπτεία, λοιπόν, του κυρίου Ευτύχη Μουζουράκη, στο στέκι του συλλόγου κάθε Κυριακή το απόγευμα παραδίδονται μαθήματα γι αυτό το μοναδικό είδος τραγουδιού που σώζεται από αρχαιότατων χρόνων και μεταδίδεται από γενιά σε γενιά προφορικά. Ως σύντομη περιγραφή του ριζίτικου παραθέτουμε το παρακάτω: «Ριζίτικα, ύμνοι πατρογονικοί από τα έσχατα βάθη του χρόνου, που κινούνται κάθεται σε μια περιορισμένη τοπική κοίτη. Μέσα στο απρόσιτο κάστρο των Λευκών Ορέων στις «ρίζες», εκεί που κρατήθηκαν αναλλοίωτες και ζωντανές όλες οι καταβολές της φυλής, το τραγούδι αυτό αιώνια εκφράζει διάτονα την ψυχική επαφή των ανθρώπων με τους προγόνους, το περιβάλλον και την ιστορία. Τα ριζίτικα τραγούδια αποτελούν ίσως μοναδικό φαινόμενο αυτοσυντήρησης, αντοχής, κι αντιστάσεως ενάντια στη φθορά και το ξεθώριασμα που επιφέρει ο χρόνος.

Τα «Ριζίτικα» αναδειχνουν ολόκληρη την ψυχική οντότητα της φυλής μας, είναι ταίδια πανάρχαια μελωδικά απηχήματα, που αναφέρει ο Αιλιανός στον αυστηρό κι απαραράγραφο τόνο της υποθήκης: «Κρήτες τους παιδιάς τους ελεύθερους μανθάνειν πρώτον τους νόμους εκέλευον μετά τινος μελωδίας, ἰν' ἐκ της μουσικής ψυχαγωγώνται και ευκολώτερον αυτούς τη μνήμη διαλαμβάνωσι και ἴνα μη τι των κεκωλυμένων πράξαντες, αγνοία πεπιοηκέναι απολογίαν ἔχωσι. Δεύτερον δε μάθημα ἔταξαν τους των θεών ὕμνους μανθάνειν. Τρίτον τα των αγαθῶν ἀνδρῶν εγκώμια». Οι Ριζίτες που πραγματικά έχουν βαθιά γνώση νιώθουν σε όλη της την έκταση την κοινή κληρονομική αίσθηση μιας πανάρχαιας βοής. Αυτή η κοινή ψυχική διάχυση και επιβολή, μας φωτίζουν για να διακρίνουμε πως πέρα από τις επίσημες και αυστηρές αναγραφές της ιστορίας υπάρχει κάτι πῶ γνήσιο κι αληθινό, που αναπλάσσεται ζωντανό στις καρδιές των ανθρώπων και διαιωνίζεται φανερώνοντας τις χαρακτηριστικότερες ενδείξεις της ψυχικής μας ζωής.

Σε μία ιστορική, φιλοσοφική και ποιητική προσέγγιση, λοιπόν, συνοδευόμενη σαφέστατα με πολύ τραγούδι, τα ενδιαφερόμενα μέλη του συλλόγου κάθε Κυριακή συναντιούνται για να εντρυφήσουν στο ριζίτικο, να μάθουν τους ρυθμούς των τραγουδιών, να τα τραγουδήσουν ένας ένας αλλά και όλοι μαζί ως χορωδία, να μάθουν ιστορικά στοιχεία για την προέλευση του κάθε ενός τραγουδιού και να τοποθετηθούν ελεύθερα ως προς το τι συμβολίζει το κάθε τραγούδι για εκείνους, πως τους επηρεάζει προσωπικά και να βιώσουν την επιτομή της συντροφικότητας που κρύβεται στο χαρακτηριστικό κυκλικό πιάσιμο των τραγουδιστών.

Ανοιγμα του γλεντιού με την ομάδα ριζιτικων του συλλόγου μας

Αγαπητοί φίλοι,

2015-07-06

Έχω λάβει την πρόσκλησή σας εις το Συνέδριο για το ριζίτικο τραγούδι, το οποίον έγινε εις την Αθήνα.

Συγχαρητήρια για την οργάνωση του Συνεδρίου αυτού, σχετικώς με το ριζίτικο τραγούδι, εις το οποίο, δυστυχώς, δεν είχα την δυνατότητα να λάβω μέρος, λόγω άλλων υποχρεώσεών μου, αν και ήθελα τόσον πολύ να συμμετάσχω.

Εύχομαι να ήταν πετυχημένο το Συνέδριον αυτό.

Συγχαρητήρια και πάλιν.

Με ευχές και εν Κυρίω αγάπην

† Ο Κρήτης Ειρηναίος

Αγαπητή κ. Μαρία,

2015-07-27

Έχομε λάβει το από 6 Ιουλίου 2015 ηλεκτρονικό γράμμα σας, για το Συνέδριο για την ανάδειξη του Ριζιτικού Τραγουδιού, το οποίο θα γίνει στον Τόπο της καταγωγής του, στις 8 Αυγούστου.

Θα ήθελα για πολλούς λόγους να λάβω μέρος προσωπικώς εις το Συνέδριον αυτό. Το έχω μέσα στην καρδιά μου.

Δυστυχώς όμως αδυνατώ και λυπούμαι πολύ γι' αυτό.

Άλλες υποχρεώσεις μου δεν μου το επιτρέπουν δυστυχώς.

Λυπούμαι και εύχομαι κάθε επιτυχία εις το πρωτότυπον αυτό Συνέδριο.

Με ευχές και εν Κυρίω αγάπην

† Ο Κρήτης Ειρηναίος

ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΡΙΑΝΝΑ Β. ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ

Ιδρύτρια - Πρόεδρος
Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη
Πρέσβης Καλής Θελήσεως της UNESCO

Κύριο
Ευτύχιο Μουζουράκη
Συγγρού 137
Αθήνα 171 21

Αθήνα, 19 Ιουνίου 2015

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πολύ για την ευγενική σας πρόσκληση στο συνέδριο με θέμα το «Ριζίτικο: Το αρχαίο Άιλο Πολιτισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης από το άχρονο παρελθόν», με σκοπό την παγκόσμια αναγνώριση της μοναδικότητας του είδους του.

Παρά την επιθυμία μου να βρίσκομαι κοντά σας και μοιραστώ μαζί σας αυτές τις συμβολικές στιγμές που αφορούν στον πολιτισμό και την παράδοση της Κρήτης με την οποία με συνδέουν άρρηκτοι οικογενειακοί δεσμοί, δυστυχώς, δεν τα κατάφερα καθώς ήμουν στο Παρίσι για την ετήσια συνάντηση των Πρέσβων Καλής Θελήσεως της UNESCO.

Θα ήθελα να σας εκφράσω τα θερμά μου συγχαρητήρια για το αξιόλογο έργο του Συλλόγου Ασιγωνιωτών Αττικής «Παύλος Γύπαρης» στην προώθηση και τη διάδοση της πολιτισμικής ταυτότητας της αγαπημένης μας Κρήτης.

Θα είμαι στο πλευρό σας σε ό,τι χρειαστείτε από εμένα και με πολλή χαρά θα μεταφέρω το αίτημά σας στην UNESCO, γι' αυτό θα ήθελα να μου στείλετε ό,τι υλικό έχετε ετοιμάσει ώστε να το προωθήσω και από την πλευρά μου.

Εύχομαι καλή συνέχεια στο έργο σας και ελπίζω να μας δοθεί η ευκαιρία να συναντηθούμε στο μέλλον με μια άλλη ευκαιρία.

Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΑΓΚΡΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Εμμανουήλ Βεληβασάκης
220 Delhi Road
Scarsdale, NY 10583 USA
Τηλ. +1 917 213 9564
E:Velivasakis@Gmail.com

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Κωνσταντίνος Τραβαγιάκης

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

Μαρία Βαμβάκη

ΤΑΜΙΑΣ:

Νικόλαος Βερυκάκης

**ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ:

Σταύρος Περίδης

ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ:

Αργυρή Παρασύρη-Bauer

ΜΕΛΟΣ:

Αλεξάνδρα Σαριδάκη

ΜΕΛΟΣ:

Δημήτριος Γιανναδάκης

**ΚΡΗΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ & Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑΣ**

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ:

Μιχαήλ Χουδαλάκης

ΤΥΠΟΥ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ:

Ανδρέας Φιλιατούρας

ΜΕΛΟΣ:

Εύα Γκότση

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Σταύρος Ν. Σημαντήρης

ΕΔΡΑ ΚΡΗΤΗΣ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΓΑΛΛΟΥ
Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. - ΡΕΘΥΜΝΟ

ΕΔΡΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ:

220 Delhi Road
Scarsdale, NY 10583 USA

Εκπρόσωπος ΠΣΚ Ελλάδας

Δρ. Μαρία Χναράκη
Γραφείο Αποδήμων
ΠΕΡΙΦΕΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ,
Ηράκλειο, Κρήτης
apodimos.pkr@Crete.gov.gr

**ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΡΗΤΩΝ
WORLD COUNCIL OF CRETANS**

WWW.WCC.GR

Ηράκλειο, 16 Ιουνίου, 2015

Προς: κο Ευτύχιο Μουζουράκη

Θέμα : ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΡΙΖΙΤΙΚΟΥ ΩΣ ΑΪΛΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ
ΑΓΑΘΟΥ

Αξιότιμε κε Ευτύχη Μουζουράκη,

Σας γράφω εκ μέρους του Προέδρου του Παγκοσμίου Συμβουλίου Κρητών
κου Μανώλη Βεληβασάκη. Έχοντας παρακολουθήσει την πορεία σας στον ριζίτικο
χώρο ειδικότερα όσον αφορά τη διδασκαλία κι εκτέλεση αρχέγονων, Κρητικών
ασμάτων, θεωρούμε αναγκαία την αναγνώριση του είδους αυτού μουσικής ως άυλου
πολιτισμικού αγαθού.

Με μεγάλη τιμή θα παρακολουθήσουμε και θα συμμετέχουμε ενεργά το
Σάββατο 8 Αύγουστου στο συνέδριο κι εν συνεχεία στην πολιτιστική εκδήλωση που
διοργανώνει το Διοικητικό Συμβούλιο του ΠΣΚ μαζί με την ομάδα των ριζιτών
μελετητών και τραγουδιστών σας στον Ομαλό, υπό την αιγίδα της UNESCO, με
τίτλο "ΡΙΖΙΤΙΚΑ-ΑΡΧΕΓΟΝΟΙ ΥΜΝΟΙ ΤΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ».

Σε καιρούς χαλεπούς, σας ευχαριστούμε από καρδιάς για το χρόνο και την
αφοσίωση που δίνετε στη χώρα και την ιδιαίτερη πατρίδα μας. Σε μια εποχή όπου
τείνουμε τα πάντα να εκλογικεύουμε και να απομυθοποιούμε στο βωμό της
επιστήμης, καλό είναι να επιστρέφουμε στην πηγή των συναισθημάτων. Σε αυτή την
πορεία, προσπάθειες, όπως η παρούσα, παίζουν καίριο ρόλο, τραντάζοντας
συθέμελα τις εξουσίες και τα πρέπει του νου, υπενθυμίζοντάς μας μελωδικά τις ρίζες
και τις καταγωγές μας. Έτσι, καταφέρνουν ακριβοδίκαια να περπατήσουν στα
χνάρια των μύθων ως νύμφες και να γεννήσουν ημίθεα προϊόντα ευλογώντας το
γάμο του παρελθόντος με το παρόν και το μέλλον.

Με αυτήν την επιστολή επιθυμούμε να σας γνωστοποιήσουμε επίσημα ότι
στηρίζουμε ολόψυχα τις προσπάθειές σας.

Με εκτίμηση,

Δρ. Μαρία Χναράκη

Κοινοποίηση μηνύματος:

Μανώλης Βεληβασάκης
Πρόεδρος

Μαρία Βαμβάκη
Γενική Γραμματέας

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ

Παγκρητική Ένωση Αμερικής 1929 .Κρητική Ομοσπονδία Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας 1980
Παγκρητική Ομοσπονδία Ευρώπης 1974 .Πανελλήνια Ομοσπονδία Κρητικών Σωματείων 1927

ΙΔΡΥΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗ» CULTURAL CRETE USA, INC.

A NON PROFIT FOUNDATION established by Manolis & Orsa Velivasakis

DEDICATED TO ADVANCING AND PROMOTING THE CULTURE,

MUSIC & TRADITIONS OF THE ISLAND OF CRETE

Ma

EDUCATE – CELEBRATE - ADVOCATE

Νέα Υόρκη, Μάιος 2015

Αγαπητοί Φίλοι και Φίλες,

Σε τούτους τους χαλεπούς καιρούς που ζούμε, που κινδυνεύουν να καταρρεύσουν ολόκληρα οικονομικά συστήματα, που σίγουρα μας οδηγούν σε αδιέξοδο, έχουμε υποχρέωση να κρατήσουμε το Ελληνικό «πνεύμα» ζωντανό, με το να διαφυλάξουμε την Ελληνική μας ταυτότητα και με την προβολή των αξιών της φυλής μας.

Είναι προνόμιο να κατάγεται από το μοναδικό σε ομορφιά αυτό εύφορο κομμάτι γης, τη Κρήτη, που οι Θεοί τοποθέτησαν σε κρυστάλλινα γαλαζοπράσινα νερά, ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, για να αποτελέσει από τα βάθη των αιώνων σταυροδρόμι πολιτισμών.

Κουβαλώντας μια βαριά παράδοση, πρέπει να θεωρούμε ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΜΑΣ, να προβάλλουμε την ιδιαίτερη πατρίδα την Κρήτη, τον πολιτισμό, την ιστορία και την μουσική της. Χρειάζεται όμως αγώνας για να διαφυλαχθεί αυτός ο θησαυρός! Είναι ευθύνη να είσαι Έλληνας και ιδιαίτερα Κρητικός, ευθύνη ακόμη μεγαλύτερη τώρα που η ανθρωπότητα δείχνει να έχει πάρει λάθος στροφή.

Τα μέλη του Δ.Σ. της «Πολιτισμικής Κρήτης - ΗΠΑ» και ο ίδιος προσωπικά είμαστε υπερήφανοι που συμβάλουμε στο μουσικό εγχείρημα "PIZITIKA – APXEGONOI YMNOI TΩN ΛEYKΩN OPEΩN THΣ KPHTHΣ" για να διασώσει και να προβάλλει τα πανάρχαια άσματα των κάτοικων της Δυτικής Κρήτης αρχικά, και μετέπειτα ολόκληρης της Κρήτης, που τραγουδούσαν οι άνδρες ομαδικά στις χαρές και στις πίκρες τους, στις προετοιμασίες και στις μάχες των πολέμων εναντίον του κατακτητή.

Ιδιαίτερα συγχαρητήρια στην εθελοντική ομάδα του φίλου και μεγάλου Κρητικού Ευτυχη Μουζουράκη για την θαυμάσια δουλειά που κάνουν για να καταγράψουν και να διατηρήσουν την μουσική παράδοση του τόπου μας, γιατί όπως λέει η μαντινάδα,

*"Λαός που τη παράδοση, χάνει και δεν θυμάται,
στο λήθαργο του μαρασμού παντοτινά κοιμάται...."*

Με εκτίμηση, **Μανώλης & Όρσα Βελιβασάκης**

220 Delhi Road
Scarsdale
New York, NY 10583

Tel. +1.917-213-9564 E-mail: E.Velivasakis@gmail.com

Administrative Headquarters
51 Madison Avenue – 18th Floor
c/o Thornton Tomasetti
New York, New York, 10010

www.CulturalCrete-USA.org

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ
Βουλευτής Ηρακλείου – ΠΑΣΟΚ

Ηράκλειο, 15 Ιουνίου 2015

Προς:
Περιφέρεια Κρήτης
Παγκόσμιο Συμβούλιο Κρητών

Αξιότιμοι κύριοι,

Λυπούμαι που λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων μου δεν θα μπορέσω να παρευρεθώ στο συνέδριο για την παγκόσμια ανάδειξη του Ριζιτικού ως άυλο πολιτισμικό μνημείο κληρονομιάς, που πραγματοποιείτε.

Με τη βεβαιότητα ότι το συνέδριο θα στεφθεί με μεγάλη επιτυχία, σας συγχαίρω για τη διοργάνωση του.

Με εκτίμηση

Βασίλης Κεγκέρογλου

Βουλευτικό Γραφείο Νότη Μαριά

Ηράκλειο

Λεωφ. Δημοκρατίας 35.

Τηλ:2810-300421/422.

Φαξ:2810-300421

Email: notis.marias@europarl.europa.eu

Facebook: Νότης Μαριάς

www.notismarias.gr

Βρυξέλλες

Parlement européen

Bât. Willy Brandt

07M071

60, rue Wiertz / Wiertzstraat 60

B-1047 Bruxelles/Brussel

Τηλ:0032 2 28 45151

Φαξ:0032 2 28 4915

Βρυξέλλες, 17/06/2015

Σας ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση να παρευρεθώ σήμερα στο συνέδριο που διοργανώνετε για την παγκόσμια ανάδειξη του Ριζίτικου ως άυλου πολιτισμικού μνημείου κληρονομιάς.

Λόγω ανειλημμένων κοινοβουλευτικών υποχρεώσεων στις Βρυξέλλες δεν θα μπορέσω να βρίσκομαι κοντά σας.

Παρότι η πατρίδα του Ριζίτικου είναι η Κρήτη, εν τούτοις αυτό αποτελεί μέρος της πολιτισμικής κληρονομιάς όλων των Ελλήνων.

Δεν είναι τυχαίο ότι σε ιστορικές στιγμές του λαού μας ένα Ριζίτικο τραγούδι βρίσκεται στα χείλη όλων.

Εύχομαι από καρδιάς καλή επιτυχία στην εκδήλωσή σας.

Με εκτίμηση

Νότης Μαριάς

Ανεξάρτητος Ευρωβουλευτής,

**Αντιπρόεδρος Ομάδας Ευρωπαίων Αντιφεντεραλιστών
Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**

Ηράκλειο, Ιούνιος, 2015

Προς: κο Ευτύχιο Μουζουράκη

Θέμα : ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΡΙΖΙΤΙΚΟΥ ΩΣ ΑΪΛΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

Μέσω ριζίτικων τραγουδιών, ο ατομικός πόνος γίνεται συλλογικός και ο προσωπικός διάθλαση του συλλογικού, ενώ η κρητική μουσική λειτουργεί ως πολιτιστικό λίπασμα, ικανό να εδραιώσει θεμέλια και να καλλιεργήσει την έννοια της εστίας. Στην τοπική μνήμη και ταυτότητα, ριζίτικες εμπειρίες έχουν διαμορφώσει μία πολύ ξεχωριστή αίσθηση υπερηφάνειας, σκληρότητας και ανεξαρτησίας που τρέφεται με πολύχρονες αναμνήσεις αντίστασης σε ξένους εισβολείς, δηλαδή ως άμυνα τοπικής αυτονομίας και ελευθερίας με κάθε κόστος.

Η κληρονομιά των κρητικών επαναστατικών χρόνων μπορεί ακόμα να γίνει αισθητή αιώνες μετά υπό την έννοια ότι η πεμπτουσία της Κρήτης βρίσκεται στο ότι είναι ελεύθερη, ανθεκτική, αυτάρκης και σκληρή. Καθώς τα ριζίτικα ερμηνεύουν το παρελθόν, αποτελούν συνάμα εργαλείο για την εκμάθηση των κεντρικών αξιών του γνήσιου Κρητικού όπως το θάρρος, η τόλμη και η αξία των γενναίων, η ικανότητα αντιμετώπισης του κινδύνου, ο δυνατός χαρακτήρας, η σοφία, η σπιρτάδα του πνεύματος, η αντίσταση στις δοκιμασίες της ζωής, το φιλότιμο, η φιλοξενία, η σημασία της φιλίας και, πάνω από όλα, η ευαισθησία στο ευρύ φάσμα των ανθρώπινων συναισθημάτων έναντι της φύσης, της ζωής και του θανάτου.

Η στενή σχέση των Κρητικών με τη γη τους εντοπίζεται στις οροσειρές. Τα Λευκά Όρη αποτελούν απτά σημάδια της αρχαιότητας στο τοπίο, μελετούνται και αναγνωρίζονται μέσω μίας επανεξέτασης του παρελθόντος. Ως τοποθεσίες, τοπο-γραφούν μνήμες, και, συγκεκριμένα, περιοχές που προκαλούν ένα αίσθημα συνέχειας, λειτουργώντας ως α) υβριδικοί χώροι που συνθέτουν τη ζωή με το θάνατο, το εγκόσμιο με το αιώνιο και β) ατελείωτοι κύκλοι γύρω από το συλλογικό και το ατομικό, το καθημερινό και το ιερό. Σταματούν τη ροή του χρόνου και εμποδίζουν τη λησμονιά, δημιουργώντας μία «ορεινή θεολογία».

Τα τραγούδια που πηγάζουν από τέτοιες, ορεινές περιοχές οι Κρητικοί τα εκλαμβάνουν ως πολιτιστική κληρονομιά και βάση ζωής, παρόμοια με το πώς οι ρίζες ενός δέντρου είναι η πηγή της τροφής του, με άλλα λόγια, ως μία άμεση και σταθερή σύνδεση με τη Μητέρα Γη. Η επιμονή με την οποία τα επαναστατικά και ιστορικά στερεότυπα εξακολουθούν να τονίζονται αποδεικνύει ότι οι συνειρμοί που προκαλούν θεωρούνται απαραίτητοι για την εξάπλωση μίας νέας αίσθησης κρητικής ιστορίας.

Η επικοινωνία μέσω παραδοσιακών, μουσικοχορευτικών δρώμενων, διαδικασιών, δηλαδή, που στηρίζονται στην ύπαρξη μιας καλής παρέας που εγγυάται, με τη σειρά της, σιγουριά και συναισθηματική σταθερότητα στα μέλη της, υπενθυμίζει αξίες που τείνουμε να ξεχάσουμε στην εποχή του υλισμού και της στείρας τοπικιστικής ατμόσφαιρας. Τονίζει τη δημιουργική επιστροφή στον άνθρωπο ως ενεργό κομμάτι μιας κοινωνίας και της δυνατότητάς του να συν-διαλέγεται ουσιαστικά και διαδραστικά με τον συν-άνθρωπο, στη συμμετοχική διασκέδαση, στον ομαδικό χορό, στο γνήσιο γλέντι, στο συνειδητό σεβασμό, με άλλα λόγια, του ενδότερου «είναι» μας.

Σήμερα, στηρίζω ολόψυχα την προσπάθεια ανάδειξης του ριζίτικου ως άυλο πολιτισμικό αγαθό. Σε χαλεπές εποχές, δρα καθαρτήρια κι επ-Αναστατεί με ήθος.

Δρ. Μαρία Χναράκη

Εθνομουσικολόγος, Λαογράφος & Πολιτισμικός Ανθρωπολόγος (M.A., Ph.D.)

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Drexel (Φιλαδέλφεια-ΗΠΑ)

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ 17-06-2015

Φοιτητική Ένωση Κρητών

Θα επιθυμούσαμε λόγω της διαχρονικότητας της παρούσας πράξης, τα ονόματα των παιδιών που συνέβαλλαν και θα συνεχίσουν να συμβάλλουν σε αυτήν την πρωτοβουλία, να εκφραστούν μέσω του ονόματος του συλλόγου.

Μουσικοί:

Γιώργος Τυροκομάκης, Λύρα
Αλέξανδρος Τυροκομάκης, Λαούτο
Δημήτρης Κουράσης, Κρουστά (νταούλι, στάμνα)

Δάσκαλοι Κρητικών Χορών:

Ελένη Γιακουμάκη, Σύλλογος Ασηγωνιωτών Αττικής

Υπεύθυνοι διδασκαλίας Ριζίτικου Φοιτητικής Ένωσης Κρητών & Συλλόγου Ασηγωνιωτών Αττικής:

Μουζουράκης Ευτύχης, Κλωθάκης Γεώργιος

Χορευτές: (Ασή Γωνιά)

Αντώνης Ασκοξυλάκης, Χρυσούλα Μπιλιούση, Αντώνης Μπλύμάκης, Νίκη Καλημέρη,
Χρύσανθος Μανωλεδάκης, Ελένη Γιακουμάκη, Γιώργος Κλωθάκης, Κατερίνα Θωμαδάκη,
Γιάννης Μανωλεδάκης, Μόνικα Πατάκ, Νίκος Μακριδάκης Ευαγγελία Αργυρού, Σταύρος Καπριδάκης,
Ασπασία-Ειρήνη Κλωθάκη

Ριζίτες:

Ευτύχης Μουζουράκης, Στέλιος Παπαδογιάννης, Μανώλης Μηγλάκης, Γιώργος Κλωθάκης,
Κυριάκος Καρμπαδάκης, Αλέξανδρος Καπριδάκης, Σταύρος Καπριδάκης, Δημήτριος Δαράκης,
Γιάννης Θωμαδάκης, Κώστας Αργυρός, Μιχάλης Σφυγκάκης, Νίκος Μανωλάκης, Δημήτρης Κλωθάκης,
Μανώλης Μυγιάκης,

ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Ριζίτικο Το Αρχαίο Αίδο Ποδισμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ 08-08-2015

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ 09-08-2015

Υποστηρικτές

Ιωάννης Μαλανδράκης
Δήμαρχος Πλατανιά

Χορηγοί

ARISTEA'S
Jewellery

Ελευθέριος Κ. Μπουζάκης
15-17 Betolo str. Chania , Crete Tel.: 28210 46816 - 6974 996627
www.aristeasjewellery.com facebook: aristeas κόσμημα
e-mail: chania@aristeasjewellery.com

- Ψυγεία
- Κουζίνες
- Πλυντήρια
- Τηλεοράσεις
- VIDEO
- Hi-Fi
- Κλιματιστικά

ΠΕΡΙΔΟΥ 37, ΧΑΝΙΑ - ΚΡΗΤΗ
ΤΗΛ.: (28210) 99178, 94386
71205, 83373, 73855
FAX: 28210 75390

Χορηγοί

Εμμανουήλ Καρμπαδάκης

ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΣ ΟΠΤΙΚΟΣ

Αγ. Ανάργυρων 37
Αγ. Ανάργυροι
Τ. 210 2611079
www.opf-karmadakis.gr
info@opf-karmadakis.gr
Facebook: Οπτικά Καρμπαδάκης

Argiro Zofakis M.D.

Internal Medicine
2608 Patriot Blvd.
Glenview, IL 60026

GIANNAKI OPTICS

ΟΠΤΙΚΑ ΓΙΑ ΝΝΑΚΗ

ΕΛΕΝΗ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΣ ΟΠΤΙΚΟΣ Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

Τ. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ 2 ° ΓΟΥΔΗ 15773

ΤΗΛ/FAX: 2107482068 ° www.giannakioptics.gr

ORAMA

ΟΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Ράνια Μουζουράκη

- πειραιάς: γρ. λαμπράκη 63, Τ.:210 41 76 788
- κορυδαλλός: αθηνas 24, Τ.:210 49 75 626
- ασπρόπυργος: λ. δημοκρατίας 24, Τ.:210 55 76 886
- ρέντης: φλέμινγκ 1, Τ.:210 48 29 504

www.oramaoptics.gr

ΙΔΡΥΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗ»

CULTURAL CRETE USA, INC.

A NON PROFIT FOUNDATION established by Manolis & Orsa Velivasakis

DEDICATED TO ADVANCING AND PROMOTING THE CULTURE,

MUSIC & TRADITIONS OF THE ISLAND OF CRETE

Ma

EDUCATE – CELEBRATE – ADVOCATE

Μανώλης & Όρσα Βελιβασάκη

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ριζίτικο

Το Αρχαίο Αϊόλο Ποίησιμικό Μνημείο των Λευκών Ορέων της Κρήτης, από το Αρχαίο Παράδεισο

